

Gyan Amrit ज्ञानमृत

नवनिर्मित
'सुप्रशांतिभवन'

प्रह्लादकुमारी
गुजरात गोन मुष्यालय

Vol.7 - Issue 12
December 2014
Retail Price 7.50/-

B
R
A
H
M
A

K
U
M
A
R
I
S

SUKI
SHANTI
BHAVAN

ઈસનપુરના નવનિર્મિત 'જયોતિભવન'નું ઉદ્ઘાટન કરતાં રાજયોગિની સરલાદીદી, પ્ર.કુ. ચંદિકાબેન, પ્ર.કુ.જાગૃતિબેન. મંગલ ઉદ્ઘાટનમાં દિપ પ્રાગટ્ય કરતાં રાજયોગિની સરલાદીદી સાથે પ્રભુ સમર્પણ થયેલ પ્ર.કુ. પ્રીતિબેન, પ્ર.કુ. રાજેશ્વરીબેન.

રાજકોટમાં 'ફ્યુચર ઓફ પાવર કાર્યક્રમ'નું ઉદ્ઘાટન કરતાં ભ્રાતા નિઝાર મુમા, પ્ર.કુ. ભારતીબેન તથા સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ પ્રસ્તુત કરતા બાબકલાકારો અને અતિથિગણ.

સુરતમાં આયોજીત 'ફ્યુચર ઓફ પાવર કાર્યક્રમ'માં ભ્રાતા નિઝાર મુમા, પ્ર.કુ. સોનલબેન તથા શહેરના ગણમાન્ય અતિથિગણ.

સુતર મજુરાગોટનાં પ્ર.કુ. સોનલબેનનું સન્માન કરતી જૈન શ્વેતાંબર તેરાપંથ સમાજની બહેનો

મહારાષ્ટ્રના મુખ્યમંત્રી ભ્રાતા દેવેન્દ્ર ફડનવીસનું અભિવાદન કરતાં મુંબઈ નેપથન્સી રોડના પ્ર.કુ. રુકમણીબેન અને પ્ર.કુ. દીપકભાઈ.

Gyan Amrit જ્ઞાનામૃત

વર્ષ : ૭

ડિસેમ્બર, ૨૦૧૪

અંક : ૧૨

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઇશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલયનું મુખપત્ર

અમૃતસૂચિ

- પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતાતંત્રી સ્થાનેથી.....05
- 'જ્ઞાનામૃત' આભાર અને અપેક્ષા08
- પ્રસન્નતાના પથ પરબ્ર.કુ. શિવાનીબેન09
- આધ્યાત્મિક પ્રજ્ઞાબ્ર.કુ. જગદીશચંદ્ર12
- નૂતન વર્ષનું દ્રઢ સંકલ્પ સાથેબ્ર.કુ. અનિલ14
- સત્કર્મોનો મહાસાગરબ્ર.કુ. નરેન્દ્રભાઈ16
- યુવા વિભાગ-યુવા સફળતાની શોધમાં.બ્ર.કુ. મુકેશ જોષી19
- યુવા શૌંઝ શિવ!બ્ર.કુ. વિવેકાનંદ20
- જે મન બુદ્ધિને અનુશાસિત કરેબ્ર.કુ. પ્રફુલ્લચંદ્ર શાહ..22
- રિદ્ધિ-સિદ્ધિ-સમૃદ્ધિનું શાસ્ત્રમીરા ભટ્ટ.....24
- સુવિચારડૉ. ચીનુભાઈ28
- જીવન ચક્ર સુખદ કે દુઃખદ?બ્ર.કુ. નલિનીબેન.....31

આવશ્યક સૂચના

જાન્યુઆરી, ૨૦૧૫થી જ્ઞાનામૃતના ભારતના વાર્ષિક લવાજમમાં વધારો થયો છે. નવો દર અંકે રૂપિયા ૧૦૦/- (સો રૂપિયા) રહેશે. છૂટક નકલના દસ રૂપિયા રહેશે. ભારતના આજીવન સભ્ય તેમજ વિદેશોના લવાજમમાં કોઈ ફેરફાર કર્યો નથી.

લવાજમના નવા દર

ભારતમાં		
વાર્ષિક લવાજમ	રૂ.	૧૦૦-૦૦
આજીવન સભ્ય	રૂ.	૨૦૦૦-૦૦
છૂટક નકલ	રૂ.	૧૦-૦૦
વિદેશમાં		
એરમેઇલ વાર્ષિક	રૂ.	૧૦૦૦-૦૦
આજીવન સભ્ય	રૂ.	૧૦૦૦૦-૦૦

કૃતિઓ તથા સેવા સમાચાર

મોકલવાનું સરનામું

બ્ર.કુ. ડૉ. કાલિદાસ પ્રજાપતિ

તંત્રી : જ્ઞાનામૃત

જી-૨, ૨૨ શિવમ એપાર્ટમેન્ટ,
નવા વાડજ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૩.

Phone : 079 - 27621551

મુદ્રક : રાજયોગિની સરલાદીદી

પ્રકાશક : બ્રહ્માકુમારી ઉષાબેન

આવશ્યક નોંધ

લવાજમની રકમનો ડ્રાફ્ટ નીચેના નામે લખશો.

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઇશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલય (ગુજરાતી જ્ઞાનામૃત)

લવાજમ મોકલવાનું, સરનામું બદલાયાની જાણ કરવાનું તથા પૂછપરછનું સરનામું નીચે મુજબ છે.

ગુજરાત ઝોન મુખ્યાલય :

બ્રહ્માકુમારીઝ, સુખશાંતિ ભવન, ગામડીવાળા ડેરી સામે,
ભુલાભાઈ પાર્ક રોડ, કાંકરિયા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૨૨

Phone : 079 - 25324160, 25324460, 25324660

રાજયોગ ભવન, ૧, ચતુર્ભુજ કોલોની,
ગોરધનવાડીનો ટેકરો, કાંકરિયા, અમદાવાદ-૨૮

Ph : 079 - 25431676

Email : gyanamrit.guj@gmail.com; maninagar.amd@bkivv.org

સાપુતારા નવોદય સ્કૂલના આચાર્ય ભ્રાતા એસ. એન. રાણેને ઈશ્વરીય સૌગાત આપતાં પ્ર.કુ. ભાનુબેન.

રાજકોટ રવિરત્ન પાર્ક સેવાકેન્દ્ર પર માતાઓને 'દિવ્ય ગર્ભ સંસ્કાર' ની માહિતી આપતાં ડૉ. સુહાસીનીબેન.

ગોધરામાં ગુજરાત વીજ કંપની માટે આયોજીત કાર્યક્રમ બાદ પ્ર.કુ.સુરેખાબેન, GM-HR ભ્રાતા એચ.એલ.વર્મા, કાર્યપાલક ઈજનેર ભ્રાતા ડી.આર.ગુપ્તા, આસિ. સેક્રેટરી ભ્રાતા ડી.આર.ખપેડ.

આણંદ સેવાકેન્દ્રમાં કર્મચોગી તાલીમનું ઉદ્ઘાટન કરતાં નગરપાલિકાના રીફ ઓફિસર ભ્રાતા પંકજભાઈ, પૂર્વ નાયબ સચિવ ભ્રાતા સી.એમ.ગોહીલ, નગરપાલિકાના ઉપપ્રમુખ ભગિની હંસાબેન અને પ્ર.કુ.ગીતાબેન.

વડોદરા ગ્લોબલ હોસ્પિટલના ૨૭મા વાર્ષિક ઉત્સવ પ્રસંગે પ્ર.કુ. રાજબેન, પ્ર.કુ. ભગવતીબેન, ડૉ. ઓ.પી.અગ્રવાલ તથા પ્ર.કુ. ડૉ. સતીષભાઈ.

ગાંધીનગર GIDCમાં 'તનાવમુક્ત જીવન કાર્યક્રમ'માં પ્ર.કુ. કૈલાસબેન, પ્ર.કુ. જાનકીબેન તથા GIDCના આગેવાનો

અમદાવાદ સુખશાંતિ ભવન દ્વારા જેલ સ્ટાફ ટ્રેનીંગની PI બહેનોને 'મહિલા જાગૃતિ'નો સંદેશ આપ્યા બાદ જેલર ભ્રાતા ગટવીભાઈ, પ્ર.કુ. જયશ્રીબેન અને પ્ર.કુ. વીણાબેન.

રાજકોટ અવધપુરીમાં 'World Day of Remembrance for Road Traffic Victim' ના દિવસે શ્રદ્ધાજ્વલિ આપતાં પ્ર.કુ. રેખાબેન, સામાજિક કાર્યકર્તા ભ્રાતા સંજય હીરાની તથા ભ્રાતા કિશોરભાઈ.

તંત્રી સ્થાનેથી

પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતા

વિશ્વમાં વિભિન્ન દેશો છે, વિભિન્ન ધર્મો છે. સૌની માન્યતાઓ, આસ્થા અને જીવનશૈલીમાં ભિન્નતા છે. આમ છતાં મહદ્અંશે પરમાત્માના અસ્તિત્વનો સ્વીકાર થયો છે. તેથી લોકો પોતાની શ્રદ્ધા, રુચિ, માન્યતા અનુસાર પરમાત્માને માને છે.

બ્રહ્માવત્સો માટે પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતા એ અતિ મહત્વપૂર્ણ બાબત છે. નિરાકાર જ્યોતિર્બિન્દુ પરમ પિતા શિવ પરમાત્માનું પ્રજાપિતા બ્રહ્માના તનમાં દિવ્ય અવતરણ થયું. આપણને સ્વ, સ્વપિતા અને સૃષ્ટિચક્રનો સંપૂર્ણ ચથાર્થ પરિચય પ્રાપ્ત થયો. એટલું જ નહીં આપણે સૌ પરમાત્માના ચીંદિલા માર્ગે ચાલીને વિશ્વને ઈશ્વરીય સંદેશ પણ આપવા લાગ્યા છીએ. પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલય સંપૂર્ણ વિશ્વમાં પ્રસિદ્ધ છે. તેના કાર્યને પણ લોકો બિરદાવે છે.

બ્રહ્માકુમારીઝની સ્થાપના સ્વયં પરમપિતા પરમાત્માએ કરી છે. બ્રહ્માકુમારીઝ દ્વારા પરમાત્મા સતયુગ સૃષ્ટિની સ્થાપનાનું કાર્ય કરાવી રહ્યા છે. માનવમાંથી દેવતા બનાવી રહ્યા છે. આ સંદેશ વિશ્વમાં પહોંચે, વિશ્વ આ પરમાત્માનું કાર્ય છે. એની નોંધ લઈ પરમાત્મા સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરી પરમાત્માનો દિવ્ય, અલૌકિક વારસો મેળવે એમાં પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતાનો સૂર છે.

સ્વયં પરમપિતા પરમાત્માએ જ આપણને પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતા માટે સચોટ માર્ગદર્શન આપ્યું છે. તે માટે ભિન્ન ભિન્ન પુરુષાર્થની પ્રેરણા આપી છે. આપણે સૌ એકમતે, એક જ સ્વરે, દિલના ઉમંગ ઉત્સાહથી, ઈશ્વરીય પ્રેમના સંપૂર્ણ રંગે રંગાઈને જો કાર્યારંભ કરીશું તો આપણને તેમાં અચૂક સફળતા મળશે.

પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતાનો આધાર :

સત્યતા : પરમાત્માને સત્યમ્, શિવમ્ સુંદરમ્ કહે છે. મહાત્મા ગાંધીજી કહેતા હતા કે સત્ય એ જ ઈશ્વર છે.

એટલે એમણે એમની આત્મકથાનું નામ પણ ‘સત્યના પ્રયોગો’ આપ્યું. પરમાત્મા કહે છે કે સત્યતા જ પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતાનો આધાર છે. આપણે સ્વયંની સ્થિતિની સત્યતાની અનુભૂતિ કરવાની છે. આત્માના સર્વગુણો સહિતની શ્રેષ્ઠ અનુભૂતિ એ સત્યતા છે.

સેવાની સત્યતાને પણ ચથાર્થ સમજવી પડે. નિષ્કામ, નિઃસ્વાર્થભાવે, બાપ સમાન રહેમદિલ બનીને, સ્નેહ અને રુહાનિયતથી સમૃદ્ધ બની, પરમાત્મા જે ઈચ્છે છે તેવો જનજનને ઈશ્વરીય સંદેશ આપવો તે સેવાની સત્યતા છે. સેવા કરતાં કોઈ પણ આશા, અપેક્ષા ગણતરી કે હદની ઈચ્છાઓ ના હોય તે જરૂરી છે.

હું આત્મા અસલ સતોપ્રધાન સ્વરૂપમાં સ્થિત રહું એ આત્માની સત્યતા છે. જેમાં સચ્ચાઈ અને સફાઈની આવશ્યકતા છે. સંપૂર્ણ સત્યતા અને આંતર બાહ્ય પારદર્શિતા, શુદ્ધિ જરૂરી છે. સંકલ્પમાં પણ બુરાઈ કે અશુદ્ધિ ના આવે તે જાગૃતિ અપેક્ષિત છે.

શ્રેષ્ઠ આચરણ : મન, વાણી અને કર્મની એકરૂપતા એ પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતાનો આધાર છે. જે જીવનમાં અભિવ્યક્ત થાય છે તે દિવ્યગુણો, શ્રેષ્ઠ કર્મો, શ્રેષ્ઠ વ્યવહાર એ જ ધર્મનો પ્રાણ છે. આચરણથી જ ઓળખ થાય કે આ ઈશ્વરીય સંતાન છે, બ્રહ્માવત્સ છે. તેના રુહાનિયતથી સભર મીઠા બોલ આત્માને શીતળતાની અનુભૂતિ કરાવે. કર્મ કુંદન સમાન શ્રેષ્ઠ અને નિર્મળતાની અનુભૂતિ કરાવે. બાબા મુખારવિંદ અને વ્યવહાર દ્વારા પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતાની વાત કરે છે. બ્રહ્માબાબાને જોતાં, મળતાં જ આત્માઓ ધન્યતાની, વિશેષ પ્રાપ્તિની અનુભૂતિ કરતાં હતાં. **વાણી, વિદ્વતા કરતાં આચરણની શ્રેષ્ઠતા એ વિશેષ પ્રભાવશાળી બને છે.**

નિર્ભયતા : વિશ્વની મહાનસત્તાઓના સેના પતિઓ વિજયી એટલા માટે બને છે કે તેઓ પાસે રજે

રજની તૈયારી, સંપૂર્ણ પ્લાનીંગ, અગમચેતીના ઉપાયો, શસ્ત્ર સમૃદ્ધિ, કુશળ સૈનિકો, વ્યૂહરચના વગેરે તમામ પાસાંઓ સમૃદ્ધ હોય છે. બાબા વિશ્વપરિવર્તનના ભગીરથકાર્ય માટે બ્રહ્માવત્સોને પાંડવસેના, શક્તિસેના કહીને બિરદાવે છે. તો પ્રશ્ન થાય કે શું આપણી પાસે ઉપર જણાવેલા સ્થૂળ સેનાપતિઓ જેવી સજ્જતા છે?

ચજ્ઞના આદિકાળમાં પારાવાર વિઘ્નો આવ્યાં. ત્યારે તત્કાલીન મહારથીઓએ પોતાની જવાબદારી કુશળતાથી નિભાવીને સફળ બન્યા. ચજ્ઞના ઇતિહાસનાં સોનેરી પૃષ્ઠોમાં તેઓ સ્થાન પામ્યાં. આજે આપણે ક્યાં છીએ? તેનું ચિંતન કરીએ.

આપણે માયાના પ્રભાવથી પ્રભાવિત થતા સંસ્કારો સામે પણ મક્કમતા રાખી નિર્ભયતા કેળવવાની છે. કોઈ પણ માયાવી સંસ્કારોનાં બીજ રહી ગયાં હોય, તો તેને ભસ્મ કર્યા વિના પ્રત્યક્ષતા અઘરી છે. બાબાએ સંસ્કાર ભિલનનો રાસ કરાવ્યો હતો. જ્યારે આપણે એક ધર્મ, એક ભાષા, એક કુળ, એકમતવાળા વિશ્વની સ્થાપનાનું કાર્ય કરી રહ્યા છીએ. ત્યારે જો આપણા જ સંસ્કારો ટકરાય, મળે નહીં, ભિન્નતા હોય તેને શું કહીશું? હું અને મારાપણાને ઓગાળીશું નહીં ત્યાં સુધી પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતા અઘરી છે.

આપણે માત્ર આપણા જ સંસ્કારોનું પરિવર્તન કરવાનું છે એવું નથી. સંગઠનમાં રહેલા સેવાસાથીઓ અને બ્રહ્માવત્સોના સંસ્કારોનું પરિવર્તન પણ આપણી સેવા સૂચિનો જ એક ભાગ છે. તે માટે ત્યાગ, તપસ્યા, યોગના પ્રયોગોની જરૂર છે.

જે આત્માઓની સેવા કરવાની છે, કરી રહ્યા છીએ તેમના સંસ્કારોનું પરિવર્તન થાય તેજ સાચી સેવા છે. સેવામાં કે સંગઠનમાં સંસ્કારો મળે, સહયોગની, સ્નેહની ભાવના વિકસે તે જરૂરી છે. આપણી ધારણાની કમજોરી આપણને ભયની અનુભૂતિ કરાવે છે. કોઈના ઉપર આપણો પ્રભાવ પડશે કે કેમ? તે ભય છે, તો નિર્ભયતા નથી.

સર્વજ્ઞ બાપના શ્રેષ્ઠ મત વા અનાદિ આદિ સત્યને પ્રત્યક્ષ કરવામાં સંકોચ કરવો એ પણ ભય છે. સર્વ સ્વીકૃતિ પામેલી વાતોની અભિવ્યક્તિથી વાહવાહ મળશે, પ્રસિદ્ધિ મળશે પણ પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતાનું શું ? આજે પણ રાજયોગી જગદીશચંદ્રે લખેલ પુસ્તિકા ‘મનુષ્ય મત અને ઈશ્વરીયમતમાં અંતર’ની પરીક્ષા લેવામાં આવે, તો કેટલાક બ્રહ્માવત્સો નાપાસ થઈ શકે તેવું બની શકે.

વિશ્વની સેવામાં વાયુમંડલ યા અન્ય આત્માઓનાં સિદ્ધાંતોની પરિપક્વતાને જોતાં, સંકલ્પમાં પણ એમની પરિપક્વતાનો યા વાતાવરણ, વાયુ મંડલનો પ્રભાવ પડવો એ પણ ભયતા છે. ગુસ્સે થશે, તોફાન થશે, હલચલ થશે એનાથી પણ નિર્ભયતા જરૂરી છે.

આપણે તો કલ્પવૃક્ષના થડ છીએ. થડમાં વધારે મજબૂતી હોય છે. ડાળીઓ (ભિન્ન ભિન્ન સંપ્રદાયો) પોતાનું કાર્ય હોંશથી કરે અને આપણે ઢીલા પડીએ તે કેમ ચાલે? હવે તો નવી દુનિયા માટેનું નવું જ્ઞાન પ્રત્યક્ષ કરવાની વેળા છે. દુનિયા આજે અલ્પકાળના સહારાઓ ઉપર ટકી રહી છે. તેને પરમપિતા પરમાત્માના સહારાની જરૂર છે. હવે રાજયોગ દ્વારા બાપને પ્રત્યક્ષ કરવાની વેળા થઈ ચૂકી છે. સર્વના પિતા પરમાત્મા આ ઘરા ઉપર આવી ચૂક્યા છે. એ વાતની વિશ્વને પ્રતીતિ કરાવવાની આ સોનેરી પળો છે.

પરમાત્માને સદા સાથી બનાવવા : પરમાત્માને પ્રત્યક્ષ કરવા માટે શિવશક્તિ કમ્બાઈન્ડ સ્વરૂપ અસરકારક નીવડે છે. કોઈ પણ કાર્ય કરતાં પરમાત્માના નિરંતર સાથની અનુભૂતિ કરવાથી એ કાર્યમાં સફળતા મળે છે. વ્યર્થથી મુક્તિ મળે છે. સમયનો સદુપયોગ થાય છે. નિરંતર જીતેન્દ્રિય અવસ્થામાં રહી શકાય છે.

પરમાત્માના સાથનો અનુભવ કર્મોમાં કુશળતા, શ્રેષ્ઠતા અપાવે છે. આપણાં વરિષ્ઠ દાદીઓએ પરમાત્માના નિરંતર સાથની અનુભૂતિ કરી ચજ્ઞનો બેહદ વિસ્તાર કર્યો. દાદી પ્રકાશમણિજી સદાયે હળવા રહી શકતાં હતાં. તેઓ કહેતાં કે કરનકરાવનહાર બાબા બધું

કરાવી રહ્યા છે. હું તો નિમિત્તમાત્ર છું. આ ધારણાને કારણે દાદીજીમાં વિપુલમાત્રામાં ઊર્જા પ્રગટી. જે યજ્ઞના વિસ્તાર માટે નિમિત્ત બની.

વાસ્તવમાં યજ્ઞની સ્થાપનાથી આજ પર્યંત કર્મકરાવનહાર પરમપિતા શિવ પરમાત્મા અને પ્રજાપિતા બ્રહ્માનો રોલ જ અસરકારક રહ્યો છે. જેઓ બાપદાદાને સર્વશ્રેય આપે છે તેઓ નિરંતર ઊદ્વેગમી સ્થિતિનો અનુભવ કરે છે. બાબા અવ્યક્તપાલના દ્વારા યા ટર્ચી ગ દ્વારા પોતાનું કાર્ય કરાવી રહ્યા છે. ભગીરથ લાગતાં કાર્યોમાં પરમાત્માના વરદાનોની છત્રછાયાનો અનુભવ થાય છે. મેમનગરના નવનિર્મિત ભવન ‘પ્રભુ વરદાન’ની ચમત્કારિક ઘટનાઓ સાંભળીએ, તો ખબર પડે કે ઈશ્વરીચશકિત શું શું કરી શકે છે.

પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતા માટેનો પુરુષાર્થ :

જેઓ નિયમિત બ્રહ્માવત્સો છે. તેઓએ પોતાની સ્થિતિને પરિપક્વ, સંપૂર્ણ, સંપન્ન બનાવવા માટે પુરુષાર્થ કરવાની જરૂર છે. ૨૧મી સદીમાં પુરુષાર્થની ગતિમાં તીવ્રતા લાવવી પડશે.

પરમાત્મા સાથે સર્વ સંબંધોની નિકટતમ અનુભૂતિ કરી અન્ય સંબંધોના આલંબનોની જાળમાંથી મુક્ત થવું પડશે. પરમાત્મા પ્રત્યે સંપૂર્ણ નિશ્ચય જોઈએ. સ્વયં રુહાનિયતમાં રહીને અન્યને પણ તેની અનુભૂતિ કરાવીએ.

આપણી ધારણામાં સંપૂર્ણતા, પરિપક્વતા, શ્રેષ્ઠતા હોય. જે ઉદાહરણમૂર્ત સ્વરૂપને પામે. જો કોઈ પણ પ્રકારની અસ્વચ્છતા, સચ્ચાઈ સફાઈનો અભાવ

હશે, તો કર્તવ્યની સિદ્ધિ નહીં થાય. પ્રત્યક્ષતા નહીં થાય.

મેં લખેલા ચાર્ટ, પત્રકો એ મારી સાચી સ્થિતિ નથી. ભિન્ન ભિન્ન પરિસ્થિતિઓમાં હું સ્થિતપ્રજ્ઞ, એકરસ રહી શકું છું એ જ મારું પ્રમાણપત્ર છે. આપણે સૌ સૃષ્ટિનાટકમાં બ્રહ્માવત્સનો રોલ ભજવી રહ્યા છીએ. આપણને સૌ જોઈ રહ્યું છે. આપણાં દિનચર્યા, આપણો વ્યવહાર, આપણી વાતચીતની સૌ નોંધ લઈ રહ્યા છે. તો તે સૌ પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતા કરી શકે તેવાં સક્ષમ હોય તે જરૂરી છે.

અત્યાર સુધી સાકાર પાલના લીધી. ૪૬ વર્ષથી અવ્યક્ત પાલનાની અનુભૂતિ કરી રહ્યા છીએ. સૃષ્ટિનાટક સમાપ્તિ તરફ આગળ વધી રહ્યું છે ત્યારે પરમાત્માએ આપણી પાસે રાખેલી અપેક્ષાઓ આપણે ક્યારે પૂરી કરી શકીશું ? અંતમાં એક મનનયોગ્ય ફકરાથી સમાપન કરું છું.

જેમ બ્રહ્માબાપ સાધારણ રીતિથી રહ્યા. ના બહુ ઊંચા ના બહુ નીચી કક્ષાએ. બ્રાહ્મણો (બ્રહ્માવત્સો)નો આદિથી અત્યાર સુધીનો નિયમ છે કે ના તદ્દન સાદા હોય, ના બહુ રોચલ હોય. વચ્ચેની સ્થિતિ હોવી જોઈએ. અત્યારે સાધનો ઘણાં છે. સાધનો આપનારા પણ છે. આમ છતાં કોઈ પણ કાર્ય કરો તો મધ્યમ કરો. કોઈ એવું ના કહે કે અહીં તો રાજાઈ ઠાઠ થઈ ગયો છે. જેટલા સાદા એટલા રોચલ. બંનેનું બેલેન્સ હોય.

॥ ઓમ શાંતિ ॥

- બ્ર.કુ. કાલિદાસ

ચિંતનિકા

પોતાની યા બીજાની વીતેલી વાતોને નહીં જુઓ તો સરળચિત્ત બની જશો. જે સરળચિત્ત હોય છે એનામાં મધુરતાનો ગુણ પ્રત્યક્ષ જોવા મળે છે. એમના નયનોથી, મુખથી, ચલનથી મધુરતા પ્રત્યક્ષ રૂપમાં જોવા મળે છે.

‘જ્ઞાનામૃત’ માસિક આભાર અને અપેક્ષા

૧૯૭૨થી નિયમિત રીતે પ્રકાશિત થતી ‘જ્ઞાનામૃત’ પત્રિકાનું આ સળંગ ૪૩મું વર્ષ પૂરું થઈ, જાન્યુઆરી, ૨૦૧૫માં ૪૪મા વર્ષમાં પ્રવેશ કરશે. નવા રજિસ્ટ્રેશન મુજબ આઠમું વર્ષ ગણાશે.

જાન્યુઆરી, ૨૦૧૪થી ‘જ્ઞાનામૃત’ માસિક પત્રિકા તરીકે પ્રસિદ્ધિ પામ્યું. કાર્ય થોડું અઘરું અને જવાબદારીપૂર્ણ હતું. પણ બાબાની, ઈશ્વરીય પરિવારની અને શુભેચ્છકોની મદદને કારણે વર્ષ દરમિયાન નિયમિત રીતે પ્રકાશિત કરી શકાયું તે માટે સૌને અભિનંદન. સૌનો હાર્દિક આભાર.

‘જ્ઞાનામૃત’ માસિક બન્યું આમ છતાં તેની ગ્રાહક સંખ્યા જળવાઈ રહી. આજીવન સભ્યોએ પણ સહકાર અને સહયોગનું વલણ અપનાવી નવી વ્યવસ્થામાં મદદરૂપ રહ્યા. તેથી ગ્રાહકો નોંધવામાં નિમિત્ત સૌ કોઈના અમે આભારી છીએ.

‘જ્ઞાનામૃત’ની વિકાસયાત્રામાં લેખકોએ પણ અમૂલ્ય ફાળો આપ્યો છે. ગુણવત્તાયુક્ત, મૌલિક, નવીનતાપૂર્ણ કૃતિઓના અભાવમાં અનુવાદો કરીને મેગેઝિનની ગુણવત્તા જાળવી રાખવા પ્રયાસ કર્યો છે. વર્ષ દરમિયાન સહયોગ આપનાર લેખકોનો અમે હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ. નવા વર્ષમાં પણ આપનો ઉષ્માભર્યો સહયોગ મળતો રહેશે એવી અપેક્ષા છે.

અમારા કાર્યમાં બાબા અને આદરણીય સરલાદીદી, ડ્ર.કુ. નેહાબહેન અને કમિટી મેમ્બર્સનો સહયોગ મળ્યો છે. વિશેષ આનંદની વાત એ છે કે ટાઈટલ, ફોટાઓનાં પેજ તથા લેઆઉટ સુખશાંતિભવનમાં જ તૈયાર થાય છે. તે માટે ડ્ર.કુ. નિકુંજભાઈ, ડ્ર.કુ. નંદિનીબેન તથા કોમ્પ્યુટર જાણનાર સેવાસાથીઓના અમે આભારી છીએ. એમના સહયોગથી જ્ઞાનામૃતના રૂપરંગમાં નવો જ નિખાર આવ્યો છે.

અપેક્ષા

હિન્દી જ્ઞાનામૃતની તુલનામાં આપણી ગ્રાહક સંખ્યા ઘણી ઓછી છે. ઓછામાં ઓછી ૫૦,૦૦૦ (પચાસ હજાર) ગ્રાહક સંખ્યા બનાવીએ એવી અપેક્ષા છે. હાલ ગુજરાતની ઈશ્વરીય સેવાઓનું સુવર્ણજયંતી વર્ષ ચાલી રહ્યું છે. ગુજરાતમાં સેવાકેન્દ્રો અને ગીતા પાઠશાળાઓમાં સારી એવી વૃદ્ધિ થઈ છે. તો સૌના સહયોગ, દ્રઢ મનોબળથી ગ્રાહક સંખ્યામાં વૃદ્ધિ થાય એવી અપેક્ષા છે. ‘જ્ઞાનામૃત’ માસિક થતાં ઈશ્વરીય સેવાઓના સચિત્ર સમાચારો પણ નિયમિત પ્રકાશિત થાય છે.

આપણા સ્નેહી, સ્વજનો, મિત્રોને ઉત્તમલેટ રૂપે ‘જ્ઞાનામૃત’નું લવાજમભરી એમને જ્ઞાનામૃત મળે તે માટે પુરુષાર્થ કરીએ. ભારતનાં વિવિધ રાજ્યોમાં તથા વિદેશોમાં ગુજરાતી જાણતા પરિવારોને પણ ‘જ્ઞાનામૃત’ માટે ભલામણ કરીએ.

જાન્યુઆરી ૨૦૧૫થી જ્ઞાનામૃતનું વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧૦૦/- (સો રૂપિયા) થાય છે. છૂટક નકલના દસ રૂપિયા છે. જ્યારે ભારતના આજીવન સભ્યના તથા વિદેશોના લવાજમમાં કોઈ ફેરફાર કર્યો નથી.

આપ સૌના ઉષ્માભર્યા સહયોગની અપેક્ષા છે.

રાજચોગિની સરલાદીદી

મુદ્રક

ડાયરેક્ટર, ગુજરાત ઝોન

બ્રહ્માકુમારી ઉષાબેન

પ્રકાશક : જ્ઞાનામૃત

તથા વ્યવસ્થાપક તથા કમિટી મેમ્બર્સ

ડ્ર.કુ. કાલિદાસ

તંત્રી

પ્રસન્નતાના પથ પર

બ્ર.કુ. શિવાનીબેન

માહિતીની ગુણવત્તાનું મહત્વ

પ્રશ્ન : જે પરિસ્થિતિ, જે મુદ્દાઓ છે તેનો પ્રભાવ જ્યાં જ્યાં ટી. વી. જોવાઈ રહ્યું છે ત્યાં પડે છે. ટી. વી. જોનારનાં મસ્તકનું ટી. વી.એ અપહરણ કરી લીધું છે.

ઉત્તર : જો આપણે ટી. વી. જોઈ રહ્યા છીએ. તેના દ્વારા માહિતી મેળવી રહ્યા છીએ. પરંતુ એના પછી મારા મનમાં તરત જ આવવું જોઈએ કે આમાં મારી જવાબદારી શું છે? હું બ્રહ્માકુમારીઝના વિષયમાં એક ઘણી સુંદર ઘટના જણાવું છું. હું એમ નથી કહેતી કે આમ જ થવું જોઈએ. ક્યાંય પણ દુનિયાના કોઈ પણ ભાગમાં પ્રાકૃતિક આપદાઓ યા કોઈ ઘટનાઓના કારણે કંઈક ઉપર નીચે થઈ જાય છે તો અમારા સેવા કેન્દ્રોનાં જેટલાં પણ ભાઈઓ બહેનો છે તેઓ સામૂહિક યોગાભ્યાસ કરે છે. આપણે સૌ એકઠાં થઈને અલગ અલગ પોતાની રીતે યા ઘરે તો યોગાભ્યાસ કરીએ છીએ અને આપણા શાંતિ અને પ્રેમના વિચારોને ત્યાં સુધી પહોંચાડીએ છીએ. જેને આપણે મનસાસેવા પણ કહીએ છીએ. પરમાત્મા હમેશાં કહે છે કે દર્દ તો પહેલેથી જ ત્યાં છે. આપ દર્દના વિષે ચર્ચા કરો છો. દર્દના સમાચારો સાંભળો છો. એનાથી દર્દમાં વધારો જ થતો રહે છે. એ સમયે આપની જવાબદારી શું હોય છે? ત્યાં દર્દ છે, તો આપણે શું મોકલવાનું છે? ત્યાં આપણો પ્રેમ મોકલવાનો છે. શાંતિ મોકલવાની છે. પણ તે ક્યારે મોકલી શકીશું? જ્યારે આપણે મુક્ત હોઈશું. પરંતુ જો આપણે દર્દમાં ચાલી ગયા. હાય! આ શું થયું? તો પછી આપણામાં એ દિવ્યશક્તિ રહેતી નથી.

પ્રશ્ન : બ્રહ્માકુમારી શિવાની, આ વાત તો સમજાય છે પણ સમાજમાં જે વિપરીત બાબતો બની રહી છે. સમાજમાં થતી હિંસા, અમાનવીય વ્યવહાર માટે તો સમાજ જ જવાબદાર છે. માણસે જ પોતાના અવાજથી આ બધું જન્માવ્યું છે. તો આપણે સ્થિર મનથી તેનો સ્વીકાર કઈ રીતે કરી શકીએ? મનમાં આવે છે કે આ શું થઈ રહ્યું છે?

આવું નહીં બનવું જોઈએ.

ઉત્તર : તો વ્યક્તિ નિષ્ક્રિય બની જાય છે. એમ?

પ્રશ્ન : હા. મતલબ કે આપ ઘણા સુસ્ત બની જાઓ છો. પોતાની વાત રજૂ કરવા માટે માધ્યમ જોઈએ.

ઉત્તર : પરંતુ આપની વાત રજૂ

કરવાનો જે રસ્તો છે તે એક તો મહત્વપૂર્ણ હોય. બીજું આપની વાત રજૂ કરતાં પહેલાં આપની પાસે વિચારોની ઘણી સ્પષ્ટતા હોવી જોઈએ. આપણે જે ઘટનાની વાત કરી રહ્યા હતા તેમાં એ સમયે ત્રણ આવેગ વાતાવરણમાં પ્રભાવશાળી રહ્યા હતા ગુસ્સો, દર્દ અને આઘાત. આવા સમયે આપણા વિચારોમાં સ્પષ્ટતા ક્યાંથી આવે?

ઉત્તર : સામૂહિક ક્રોધ હતો. જો આપણે આપણા વિચારો પ્રગટ કરવા ઈચ્છીએ છીએ તો આપણા સંકલ્પમાં ઘણી જ સ્થિરતાની જરૂર પડે છે. આપણે એવું વિચારીએ છીએ કે ક્રોધ અને પ્રતિક્રિયા મિશ્રિત આપણો અવાજ વધારે પ્રભાવી હોય છે. આપ જાણો છો કે આ સામાન્ય વાત છે તો મોટી વાત પણ છે. કાર્યાલયમાં આપણે જોઈએ છીએ યા ઘરમાં પણ, હું જોરથી બરાડા પાડીને બોલીશ તો આપને વધારે સારી રીતે સમજાશે.

એમાં પહેલો પ્રભાવ આપના ઉપર પડવાનું શરૂ કરે છે. આપ જે સંવેદના જન્માવો છો તેનો આપના ઉપર પ્રભાવ, પછી સામાન્ય રૂપે સર્વ લોકો ઉપર પ્રભાવ, પછી અંતમાં એનું પરિણામ આવે છે. આ વખતે આપણે શું કર્યું? દસ, પંદર દિવસ પછી સમાચાર બદલાઈ ગયા. બીજી કોઈ ઘટના બની ગઈ. આપણે એના વિશે વાતો કરવા લાગ્યા. જે લોકોના જીવન ઉપર એનો પ્રભાવ પડ્યો, તે આજે દર્દમાં છે. આપણે એમના માટે શું કર્યું? કંઈ પણ નહીં. આપણે દેશ માટે શું કર્યું? આ એક ઘણો મોટો

પ્રશ્ન છે. આપણે માત્ર ગુસ્સો કર્યો. પછી એનું પરિણામ શું આવ્યું? જો બધા જ એકઠા થઈને ખરેખર કંઈક કરત તો સ્થિતિ જુદી જ હોત.

આપણને કંઈક કરવા માટે શક્તિની જરૂર છે. જો આપણે અંદરથી દુઃખી છીએ, ગુસ્સામાં છીએ, તો આપણે કમજોર છીએ. કમજોર માનવ અંદરથી કમજોર રહીને માત્ર શોર મચાવીને કોઈ પરિવર્તન કરી શકે, એવું બની ના શકે. એટલા માટે આપણે યાદ રાખવું પડશે કે આપણે જે કરવાનું છે, તે રીતે જો આપણે કરતા જઈશું તો ધીરે ધીરે તે પ્રમાણે મારી આદત બનતી જશે. આ ઘણું જ મહત્વપૂર્ણ છે. તો શું થાય છે આપણે એમના પ્રભાવમાં આવી જઈએ છીએ. તો એ યાદ રાખવાની જરૂર છે કે આપણે સાંભળી રહ્યા છીએ, જોઈ રહ્યા છીએ તો અન્ય પ્રવાહથી અલગ થઈને જોઈએ અને તરત જ સ્વયંને પૂછીએ કે હવે મારી જવાબદારી કઈ છે? બ્રહ્માકુમારીઝમાં અમે લોકો સામૂહિકરૂપે યોગાભ્યાસ કરીએ છીએ અને આ જ્યારે કોઈ દુર્ઘટના બને છે ત્યારે નહીં. પણ દરેક મહિનાના ત્રીજા રવિવારે સાંજે એક કલાક નક્કી સમયે વિશ્વનાં સર્વ બ્રહ્માવત્સો મળીને ‘વિશ્વ શાંતિ માટે યોગાભ્યાસ કરીએ છીએ. સમગ્ર વિશ્વના બ્રહ્માવત્સો દર મહિનાના ત્રીજા રવિવારે સાંજે ૬-૩૦થી ૭-૩૦ સુધી સેવાકેન્દ્રો ઉપર જઈએ છીએ અને વિશ્વશાંતિ માટે યોગાભ્યાસ કરીએ છીએ. અમે દરરોજ બે વખત યોગાભ્યાસ કરીએ છીએ. દરરોજ પરોઢિયે ૪-૦૦થી ૪-૪૫ અને સંઘ્યા સમયે ૭-૦૦થી ૭-૩૦. વિશ્વશાંતિ માટેનો યોગ તો નિશ્ચિત કાર્યક્રમ મુજબ થાય છે જ. સવારનો યોગાભ્યાસ સ્વયંની ઉન્નતિ માટે, પ્લાનિંગ માટે સંસ્કારોના પરિવર્તન માટે કરીએ છીએ. સાંજનો યોગ વિશ્વને સુખ, શાંતિ, પ્રેમ અને શક્તિનાં આંદોલનો વહેતાં કરવા કરીએ છીએ.

સવારે આપે જે યોગ કર્યો એનાથી આપનામાં શક્તિનો સંચય થયો પછી સાંજે આપ જ્યારે યોગાભ્યાસ કરો છો તો એ સમયે એ શક્તિને વિશ્વમાં મોકલો. જ્યારે હું પહેલીવાર બ્રહ્માકુમારીઝમાં ગઈ હતી તો મેં વિચાર્યું કે

આ કઈ રીતે થઈ શકે? આપણે અહીં બેઠા છીએ, અહીં આપણે શક્તિ જન્માવી રહ્યા છીએ. તે વિશ્વમાં કઈ રીતે ફેલાઈ શકે એવો પ્રશ્ન થયો હતો. એનાથી શું ફાયદો થઈ શકે? આપણે એક દેશમાં છીએ. બીજા દેશમાં દઈ છે. ત્યાં આપણે શક્તિ કઈ રીતે પહોંચાડી શકીએ. આ એવી ચીજ છે જેની તરત જ વ્યવહારિક ખબર પડતી નથી. શાંતિની શક્તિનું દાન કરો. આપણે કહીએ કે ઘનદાન કરો. વસ્ત્રોનું દાન કરો. જે તરત જ દેખાય છે. હું જે આપું છું તે મને તો દેખાઈ રહ્યું છે કે જરૂરિયાતવાળાં લોકોને મળી રહ્યું છે. આપને જેની જરૂર છે તે મળવું જોઈએ. શાંતિનું દાન કરો, તો તે તમને મળશે કે કેમ તે અંગે મેં વિચાર્યું નહોતું. આપણને તરત જ તેની માહિતી નહીં મળે. પરંતુ મને જ્ઞાન થયું કે સંકલ્પ ઊર્જા છે. આપણે એક એક સંકલ્પ કરીએ છીએ તેનાં આંદોલનો વાતાવરણમાં ફેલાય છે. જે સૌ પ્રથમ મને મળે છે. પછી આસપાસનાં લોકોને મળે છે. આ પ્રકંપનો પરિવર્તિત થઈને જેના માટે સંકલ્પો કર્યા હોય તેને પહોંચે છે. જ્યારે આપણે યોગાભ્યાસ કરીએ છીએ ત્યારે ખાસ ધ્યાન આપીને શુભસંકલ્પોનું નિર્માણ કરીએ છીએ. આપને એમ લાગે કે અમને કોઈ અનુભવ નથી. આજે આપણે સૌ કહી રહ્યા છીએ કે વિશ્વમાં શાંતિ હોય. દુનિયામાં શાંતિ હોય તેવું સૌ કોઈ કહી રહ્યું છે. પણ શાંતિ આવશે કઈ રીતે? જ્યારે આપણે એક એક શાંત રહીશું, તો શાંતિનાં કિરણો સ્વાભાવિક રીતે ફેલાશે. પછી સ્વાભાવિક રીતે શાંતિ સ્થપાશે. આપણે સૌ અશાંત છીએ. અને આપણે કહીએ છીએ કે દુનિયામાં શાંતિ હોવી જોઈએ. દુનિયાનો મતલબ શો? આ વિશ્વમાં દરેક વ્યક્તિ જે જીવિત અવસ્થામાં છે. તો આપણા મનની સ્થિતિ શી છે? દરેક આત્માના મનની સ્થિતિ સમજીએ, તો દુનિયાની સ્થિતિ સમજાય.

આપણે કહીએ છીએ કે દુનિયામાં શાંતિ થશે ત્યારે હું શાંત થઈ જઈશ પણ આપણે એ સમજતા નથી કે જો આપણે શાંત થઈ જઈશું, તો દુનિયામાં પણ એની મેળે શાંતિ સ્થપાઈ જશે. દુનિયાના ૬૦૦ કરોડ લોકો શાંત થઈ જાય પછી હું શાંત થઈ જાઉં, આપણે એની રાહ ના જોઈ

શકીએ. પણ દરેક માનવ જો શાંતિનાં પ્રકંપનો ફેલાવશે, તો દુનિયામાં શાંતિ સ્થપાઈ જશે. પરંતુ સૌ પ્રથમ સ્વયંમાં શાંતિ આવવી જરૂરી છે. પછી આપણા પરિવારમાં શાંતિ આવશે. પછી જ્યાં હું કાર્ય કરું છું ત્યાં શાંતિ આવશે. સાંજે સંઘ્યા સમયે આપણે ૬-૩૦થી ૭-૩૦ વિશ્વને શાંતિ, પ્રેમ અને શક્તિનાં પ્રકંપનો મોકલીએ છીએ.

પ્રશ્ન : ખરેખર આ કેટલો સુંદર ઉપાય છે કે હું વિશ્વ માટે કંઈક કરી રહી છું. આ મને ઘણો સુંદર અનુભવ કરાવે છે. અત્યાર સુધી તો સર્વ કાંઈ આપણા માટે કરી રહ્યા હતા. દરેક ચીજ સ્વયં પર જ કેન્દ્રિત હતી. ક્યાંકને ક્યાંક આપણી સંવેદના એ હોવી જોઈએ કે હું દુનિયા માટે શું કરી રહી છું. દરેક વખતે આપણને લાગે છે કે આપણે તો કંઈ જ કરતા નથી. આપણે એટલા વ્યસ્ત છીએ કે જીવનમાં કંઈ પણ દાન કરી શકતા નથી. કોઈનાં દુઃખ દર્દ દૂર ના કરી શકીએ, તો આપણને કેવો અનુભવ થાય છે.

ઉત્તર : આ વિષયમાં આપણે જ્યારે કોઈના માટે કંઈક કરી રહ્યા છીએ, તો કોને મળે છે? સૌ પ્રથમ સ્વયંને મળે છે. એવું બની શકે કે તેમાં મને કોઈ લાભ ના હોય. પછી સૌ પ્રથમ મને ખુશી મળે છે પછી મારા દ્વારા બીજાઓ સુધી પહોંચે છે. જ્યારે આપણે કંઈક આપીએ છીએ તો તે સુંદર અનુભવ છે. લેવું....લેવું.... લેવું આખો દિવસ આ તો ઘણું સરળ છે. પરંતુ જ્યારે બીજાઓને આપીએ છીએ ત્યારે ખુશી મળે છે. એના દ્વારા કંઈક અનુભવ થવો સ્વાભાવિક છે.

પ્રશ્ન : આપણે કોઈને કંઈક આપીએ છીએ, તો આપણને સારું લાગે છે.

ઉત્તર : જેમ કે કોઈ સૌગાત (મેટ) છે. હું આપને એક પ્રશ્ન પૂછું છું કે આપને સૌગાત આપવાનું સારું લાગે છે કે લેવાનું? એનો જવાબ એ હશે કે બીજાઓને આપવાથી આપણને સારું લાગે છે. જ્યારે કોઈને સૌગાત આપવાની હશે, તો આપ બજારમાં જશો. પસંદ કરશો. તો એનાથી આપને ખુશી મળશે. માનવનો સ્વભાવ આપવાનો છે. પરંતુ આજે આપણે આપણા આ મૂળ ગુણને જ ભૂલી

ગયા છીએ. અને લેવા માટે જ વિચારીએ છીએ.

પ્રશ્ન : બ્રહ્માકુમારી શિવાની, જ્યારે આપણે વાત કરી રહ્યા હતા તો તે સાચું હતું. આજની વાતચીતથી ખબર પડી કે એનો ઉપાય શું છે. ક્યાં કેવું કંઈ રીતે થાય છે. જેટલો સમય આપણે ટેલીવિઝન સમક્ષ હોઈએ છીએ તેટલો સમય તેનો પ્રભાવ રહે છે.

ઉત્તર : મારી પોતાની સર્જનશક્તિ ક્યાં રહી? જ્યારે વિષય બદલાયો, તો અનુભવ પણ બદલાયો.

પ્રશ્ન : આપણું વ્યક્તિત્વ સમાપ્ત થઈ રહ્યું છે.

ઉત્તર : આપણે કેવો સંકલ્પ કરવો છે તે આપણે નક્કી કરવાનું છે. આજ તો આપની સર્જનશક્તિ છે.

પ્રશ્ન : આપણે ટેલીવિઝનની સાથે જોડાયેલા કાર્યક્રમોને તો બદલી શકતા નથી. આજે આપે સામૂહિક યોગાભ્યાસની પણ વાત કરી, તો તે અંગે કંઈક કહેશો?

ઉત્તર : આજ દિવસ સુધી આપણે યોગાભ્યાસ કર્યો. આજે એમાં એક નવા ભાવને સમજ્યા. જે સામૂહિક રીતે ક્રિયાન્વિત થાય છે. જે માત્ર મને જ નહીં પણ લોકોને જોડે છે. તેમાં આપણે શાંતિના સંકલ્પો નિર્મિત કરવાના છે. સ્વયં તેની અનુભૂતિ કરીને વિશ્વને મોકલવાની છે.

કોમેન્ટ્રી

રોજની બહિર્બુખી વાતોથી પોતાની બુદ્ધિને દૂર કરી ઊંચી સ્થિતિએ લાવવાની છે. હું શક્તિશાળી આત્મા છું. જે દરેક સંકલ્પો નિર્મિત કરે છે. હું સમસ્ત વિચારોનો રચયિતા છું. હું શાંત થઈ રહ્યો છું. શાંતિ મારો સ્વભાવ, મારી પોતાની પ્રકૃતિ છે. આ શાંતિનાં પ્રકંપન, આ શાંતિની શક્તિ મારામાંથી નીકળીને વિશ્વ સુધી પહોંચી રહી છે. જોવાનો પ્રયાસ કરો. પ્રકંપન છે શાંતિનાં. બિલકુલ તે લેસર કિરણોની જેમ છે. મારામાંથી નીકળીને સમગ્ર વિશ્વ સુધી પહોંચી રહ્યાં છે. વિશ્વના એક એક આત્મા સુધી શાંતિ પહોંચી રહી છે.

॥ ઓમ શાંતિ ॥

આધ્યાત્મિક પ્રજ્ઞા

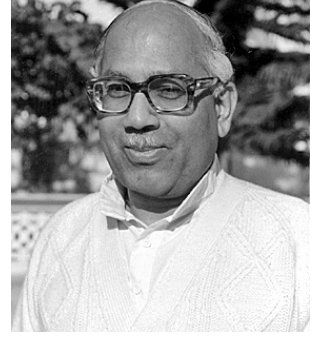
બ્ર.કુ. જગદીશચંદ્ર, દિલ્હી

આધ્યાત્મિક પ્રજ્ઞા આપણી બુદ્ધિની એ સ્થિતિ, ગુણવત્તા અથવા ક્ષમતા છે જેનાથી આપણે સત્વરે કોઈ વાતને સારી રીતે સમજી શકીએ છીએ. વ્યક્તિને માપી શકીએ છીએ. પરિસ્થિતિનું અવલોકન કરી શકીએ છીએ. અને આવનાર પરિણામોની ઝલક મેળવી શકીએ છીએ. આ આપણા અભ્યાસો તથા શુભ પ્રયત્નોનું એ ફળ છે જે વિકસિત થઈને આપને આ યોગ્યતા પ્રદાન કરે છે. જેથી આપણી મનોસ્થિતિ એકરસ બની રહે અને આપણે નિંદાસ્તુતિ, ઘૃણા-દ્વેષ, હાનિ-લાભ, જય-પરાજય અને વિદ્વેષ તોફાનોમાં રહેવા છતાં એક નિર્વિદ્વેષ તથા અચલ સ્થિતિમાં રહી શકીએ, યોગ્ય નિર્ણય કરી શકીએ, પરિસ્થિતિનું વિશ્લેષણ કરી શકીએ, મૂલ્યાંકન કરી શકીએ અને આત્મવિશ્વાસથી પોતાના ઇરાદાઓને કાર્યાન્વિત કરી શકીએ અને અનેક પ્રકારનાં પ્રલોભન, ઉત્તેજનાઓ, ચઢવણીઓ સામે આપવા છતાં આપણે આપણી નૈતિકતામાં દ્રઢ બની રહી શકીએ. આ બુદ્ધિની પ્રકૃષ્ટિત અવસ્થા છે જેમાં દિવ્યગુણોનો વિકાસ થયેલો હોય છે અને મનુષ્ય ભય, ચિંતા તથા બીજાઓના દબાણોમાં પણ સંઘર્ષમુક્ત બનીને કાર્યરત રહે છે. આવી બુદ્ધિવાળી વ્યક્તિને નકારાત્મક વિચાર આવતા નથી અને તે કોઈનું પણ ખરાબ વિચારતો નથી. તે સ્વાર્થીભાવનાથી મુક્ત રહે છે અને ભલાઈના પથ પર મક્કમ ડગલાં ભરી આગળ વધે છે.

આધ્યાત્મિક ગ્રંથોમાં આધ્યાત્મિક પ્રજ્ઞાવાન મનુષ્યની ઉપમા હંસ સાથે કરવામાં આવી છે. જેમ હંસ મોતી ચણે છે અને કાંકરા પથ્થરને છોડી દે છે તે રીતે દિવ્ય પ્રજ્ઞાવાળો માનવ શુભ મનોસ્થો, ભાવો અને વિચારોને જ લઈ લે છે અને વ્યર્થથી સદા મુક્ત રહે છે. એનો ઉત્સાહ અદમ્ય હોય છે. એને કાચબાની ઉપમા આપવામાં આવે છે. જેમ કાચબો પોતાનું કામ કર્યા પછી પોતાની ઈન્દ્રિયો સંકેલી લે છે અને અચલ થઈને પડ્યો રહે છે તે રીતે રુહાનિયતની બુદ્ધિવાળો સાધક પણ કર્મ કર્યા પછી પોતાના વિચારો અને

કર્મોને સમેટી લે છે અને અચલ બનીને પડ્યો રહે છે. અને પોતાના મનની ગુફામાં મગ્ન થઈને પ્રભુ પ્રેમમાં વિલીન થઈને, આત્મરસના સ્વાદમાં વિભોર થઈને આનંદિત થતો રહે છે. એનું મન જ માનસરોવર હોય છે. એનો વિચાર જ ગંગાજળ હોય છે અને તે તેમાં ડૂબકીઓ લગાવતાં પાવન પુનિત બનીને સમાધિસ્થ બની જાય છે. “ઓમ નમઃ શિવાય, ઓમ નમઃ શિવાય” આ મંત્રનો આલાપ કરવાની એને જરૂર પડતી નથી. તે એના અર્થસ્વરૂપમાં સ્થિત થાય છે. તે એ પરમાત્મા રૂપી સાજનની સજની બનીને અથવા એ માલિકનો સેવક યા બાલક બનીને એ પિતાનો પુત્ર બની, શિક્ષકનો શિષ્ય બની યા સખાભાવથી દ્રવિત થઈને એ અનુપમ સખાનો સખો બનીને અર્થાત્ સર્વસંબંધોથી એનો બનીને એના સંગમાં હોય છે. તે આ સંસારમાં રહેવા છતાં એનાથી ઉપરામ અથવા ન્યારો હોય છે. પરમાત્મારૂપી શમા પર તે પતંગિયાની જેમ વિચારચક્ર લગાવે છે. જેમ ચકોર ચંદ્રને જોઈને એમાં મગ્ન બનીને ઉપર એની તરફ ઊડી જાય છે તે રીતે એનું ચિત્ત રૂપી ચકોર ઊડીને પ્રભુની તરફ જાય છે.

આ ઈશ્વરીય વિશ્વવિદ્યાલયના સ્થાપકે પણ એ કહ્યું છે કે રુહાની બુદ્ધિવાળા સાધકના મનમાં કોઈ લૌકિક કામના યા ઇચ્છા હોતી નથી. તે જનહિત માટે, સર્વની સેવા કરવા માટે, પ્રભુને સમર્પિત બુદ્ધિવાળો હોય છે. વળી તે ટ્રસ્ટીભાવમાં જ કાર્યરત રહે છે. તે કર્મયોગી હોય છે. અર્થાત્ એના હાથ કર્મમાં પ્રવૃત્ત હોવા છતાં એની બુદ્ધિ યોગયુક્ત હોય છે. તે રાજા જનકની સમાન વિદેહી અવસ્થામાં રહે છે અને કુશળતાપૂર્વક કર્મ કરે છે. એના જીવનમાં ખુશી, ઉત્સાહ, સેવાભાવ સદા જળવાઈ રહે છે. બીજાઓનાં દુઃખ દૂર કરવામાં

અને સ્વયં પૂર્ણતા સુધી પહોંચવા માટે એમનું જીવન સાદું અને સ્વભાવમાં દયા, કડુણા તથા વૃત્તિમાં ત્યાગ હોય છે.

મનુષ્યની આ સ્થિતિ ત્યારે હોય છે જ્યારે તે એ સ્થિતિમાં સ્થિત થવાનો અભ્યાસ કરે છે કે હું એક આત્મા છું. એક પ્રકાશકણ છું. જ્યોતિર્બિન્દુ છું. અનાદિ છું. અનશ્વર છું. શાંત છું. પરમપિતા પરમાત્માનું અમર સંતાન છું. અને સંસાર રૂપી કર્મક્ષેત્ર પર દૂર દેશ, જેને પરલોક અથવા બ્રહ્મલોક કહે છે, ત્યાંથી આ વિશ્વનાટકમાં પોતાનો પાર્ટ બજાવવા આવ્યો છું. મારે અહીં કાર્ય કરવાનું છે. અને પછીથી પાછા જવાનું છે. આ રીતે રાજયોગના અભ્યાસથી મનુષ્યની બુદ્ધિ કુશાગ્ર, એકાગ્ર, સારી રીતે અંકુશમાં, અનુશાસિત, દિવ્ય, વિશાળ અને પ્રકૃષ્ટિત હોય છે. દૈવી સંપદાવાળી આ બુદ્ધિ

જ રુહાનિયતવાળી બુદ્ધિ છે. આપણે શુદ્ધ આહાર, વ્યવહાર, વિહાર, આચાર અને રાજયોગનો અભ્યાસ કરતા આ મેદા બુદ્ધિ અથવા પ્રજ્ઞાને પ્રાપ્ત કરીએ છીએ જે સર્વ પ્રકારના ભેદભાવો અને કલહ કલેશો તથા સંઘર્ષોથી મુક્ત હોય છે.

જો કે વ્યક્તિગત અને વિશ્વની સર્વ સમસ્યાઓ આપણી બુદ્ધિની નૈતિકતા રહિત, મનના અંકુશવગર, ભાવાવેશોની મર્યાદાથી રહિત થઈ જવાને કારણે આવી છે. એટલે આજે એવી બુદ્ધિ અથવા પ્રજ્ઞાની જરૂર છે. આવી બુદ્ધિ થવાથી અર્થશાસ્ત્ર, મનોવિજ્ઞાન, સમાજશાસ્ત્ર, વિજ્ઞાન અને ટેકનિકલ, કલાઓ તથા સંરચનાઓ, સાહિત્ય તથા શિક્ષણ, પ્રશાસન તથા વ્યવસ્થા, ન્યાય તથા વિધિવિધાન સર્વને એક નવી દિશા મળે છે. એમાં નવો ઉત્કર્ષ થાય છે.

(પેજ 30 નું અનુસંધાન)

માનવજીવન અનેક પ્રકારની યાતનાઓ, મુશ્કેલીઓ અને સમસ્યાઓથી ઉભરાય છે. ભૂતકાળમાં ઇતિહાસમાં ક્યારેય આટલો બધો ભય અને આતંકનો અનુભવ કર્યો ન હતો, જેટલો તે આજે કરી રહ્યો છે. ખૂબીની વાત એ છે કે મનુષ્યને પોતાની જાતનો જ ભય સતાવી રહ્યો છે. આજના અણુયુગનો માનવી અનેક પ્રકારના ભય વચ્ચે જીવન ગુજારી રહ્યો હોવાથી તેણે પોતાની નિરાંતની ઊંઘ ગુમાવી છે અને પોતાની માનસિક સમતુલા પણ ગુમાવી છે. તેના ચહેરા પર માનવજીવનની ખુમારીનો કોઈ આનંદ દેખાતો નથી. તે મરવાના વાકે જીવતો હોય એવું રંગશિયું અને બોજારૂપ જીવન ગુજારે છે. ‘ખીલ્યા વિના કરમાઈ જવાય, જીવ્યા વિના મરી જવાય’ એ એની વેદના છે.

આપણને પ્રશ્ન થાય છે કે આ પ્રકારની વેદનામાંથી આજના મનુષ્ય માટે બહાર નીકળવાનો કોઈ ઉપાય ખરો? ઉપાય છે : વિચાર, વાણી અને વર્તનની નિર્મળતા. કેવળ બુદ્ધિવિકાસ સાધવાને બદલે હૃદયની ભાવનાઓનો વિકાસ કરવો પડશે. મનુષ્ય જીવનનું ખંડદર્શન કરવાને બદલે અખંડ દર્શન કરવું પડશે. આપણા ચિત્તમાં

રૂઠ થઈ ગયેલાં મૂલ્યોમાં પરિવર્તન લાવવું પડશે. આપણે શિક્ષણપ્રથામાં આમુલ પરિવર્તન કરવું પડશે. ઇતિહાસવિદો અને સમાજશાસ્ત્રીઓ કહે છે કે સમાજ પરિવર્તનનું એક મહત્વનું સાધન તે શિક્ષણ છે. નવી શિક્ષણનીતિને ઘાટ અપાઈ રહ્યો છે ત્યારે આ બધી બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી પડશે. માણસને કેવળ ડૉક્ટર, ઈજનેર કે ટેકનીશિયન બનાવે અને પરિણામે નોકરીનો ગુલામ બનાવે તેવું શિક્ષણ આપવાને બદલે તેને સાચો માનવ બનાવે તેવું સર્વાંગી શિક્ષણ આપવાનો પ્રબંધ કરવો પડશે. હવેની સદીમાં જે શાંતિમય સહઅસ્તિવનું નિર્માણ કરવા માટે પ્રચંડ પુરુષાર્થ કરવો પડશે. મનુષ્ય અને મનુષ્ય વચ્ચે મનુષ્ય અને સમાજ વચ્ચે મનુષ્ય અને રાષ્ટ્ર વચ્ચે તેમજ મનુષ્ય અને વિશ્વ વચ્ચે સંવાદિતા જળવાય એ માટે પ્રયત્નો કરવા પડશે. આ પ્રકારની સંવાદિતા ભાષણો દ્વારા કે પુસ્તકિયા જ્ઞાન દ્વારા સિદ્ધ થઈ શકશે નહીં પરંતુ મનુષ્યના વિચાર, વાણી અને વર્તનને નિર્મળ કરવાની પ્રક્રિયા શોધવાથી સિદ્ધ થઈ શકશે.

॥ ઓમ શાંતિ ॥

નૂતન વર્ષનું દ્રઢ સંકલ્પ સાથે સ્વાગત કરીએ

બ્ર.કુ. અનિલ, સુરત

પુષ્પ જેમ ખુશબૂને નિરંતર પ્રસાર કર્યા વિના રહી શકતું નથી, તેમ માનવીનું મન પણ હરહંમેશ વિચારો કર્યા વિના નથી રહી શકતું. સદા વિચારો કરવા - એ છે મનુષ્યના મનનો સ્વભાવ. કોઈ પણ વિચાર ચોક્કસ વાત નિશ્ચિત કાર્યપ્રતિદ્રઢ બને છે, ત્યારે તેનેદ્રઢ મનોબળ સંકલ્પ કહીએ છીએ. સુંદર, શ્રેષ્ઠ અને આત્મબળ સહિતના, શુભ આદેશવાળા સંકલ્પો કરનાર મનુષ્ય સુગંધિત પુષ્પની જેમ આકર્ષક અને ગુણવાન બનતો જાય છે. શ્રેષ્ઠ અને શુભ સંકલ્પો માનવીને આત્મ સંતુષ્ટ અને લોકપ્રિય બનાવવામાં ઉત્તમ ભાગ ભજવે છે. વિશાળ વૃક્ષની તાકાત જેમ તેનાં બીજમાં રહેલી શક્તિને આભારી છે, તે જ રીતે સમગ્ર મનુષ્ય જીવન અને ભાવિનો આધાર સંકલ્પશક્તિ પર રહેલો છે. શુદ્ધ, પવિત્ર અનેદ્રઢસંકલ્પો માનવને મહાનતાના શિખરે આરૂઢ કરી આબાદ બનાવી શકે છે; તો અશુદ્ધ અને અભદ્ર જીવનની ખાઈમાં ધકેલી શકે છે.

પ્રબળ સંકલ્પશક્તિના કારણે જ સિદ્ધાર્થમાંથી બુદ્ધ, નરેન્દ્રમાંથી વિવેકાનંદ અને મોહનમાંથી મહાત્મા ગાંધી જેવી વિભૂતિ પ્રકટી શકે છે. સંકલ્પની અપરિમેય શક્તિ વડે જ એક ભયંકર લૂંટારો પતિતમાંથી પાવન અર્થાત્ વાલીયામાંથી વાલ્મિકી ઋષિ અને અંગુલિમાલમાંથી નમ્ર ભિક્ષુમાં રૂપાંતર પામી શકે છે. દાનવમાંથી દેવ બનવાની પ્રક્રિયાનો પ્રારંભ સંકલ્પશક્તિથી થાય છે. સંકલ્પશક્તિ એ તો છે સિદ્ધિના શિખર માટેનું પ્રથમ સોપાન. એક વારદ્રઢ સંકલ્પ થયો પછી એવી તો તાકાત પ્રકટે છે કે જે મનુષ્યને નિરંતર લક્ષ પ્રતિ ખેંચી રાખે છે. લક્ષ્યની જરા પણ વિસ્મૃતિ થવા દેતી નથી. અંતરમાં એક અનોખી લગની, એક તીવ્ર જવાલા પ્રકટાવે છે. જેને કારણે જીવનમાં સર્વ વ્યાપારો, સર્વ તૃષ્ણાઓ, સર્વ કામનાઓ અને મહેરછાઓ નિશ્ચિત લક્ષ્ય પ્રતિ તેની પ્રાપ્તિ પ્રતિ એકાગ્ર અને એકરૂપ બનીને વહી જાય છે. એક પ્રચંડ ઝંખનામાં જીવનના સઘળા આવિર્ભાવો એકરૂપ બની જાય

છે. રોમ રોમ પ્રાપ્તિની અખૂટ યાહનામાં આકુળવ્યાકુળ બની જાય છે. જીવનની સમસ્ત એષણાઓ એકરૂપ બની લક્ષ્ય પ્રતિ જ ઘૂંઘવતા પૂરની જેમ વહે છે. જાણે એક અલખ જવાળા પ્રકટી ઉઠી ન હોય! હા લક્ષ્ય એટલું જ ઉન્નત, સમર્થ અને જીવંત રસ પ્રેરે એવું હોવું આવશ્યક છે.

પ્રભુ મિલનની આશ પરમાત્માની પ્રાપ્તિનું લક્ષ્ય-પ્રત્યેક આત્મામાં એક લગનની જવાળા પ્રકટાવી શકે છે. જેમાં સર્વ અશુદ્ધ તૃષ્ણાઓ અને વ્યર્થ સંકલ્પો હોમાઈ શકે ત્યારે રૂપાંતર કહો કે પરિવર્તન કહો, અદમ્ય પુરુષાર્થના ફળરૂપે પ્રકટ થાય છે. સંકલ્પશક્તિ અને સિદ્ધિ વચ્ચેનો સેતુ છે. આ અદમ્ય પુરુષાર્થના ફળ સ્વરૂપ પરિવર્તન યા રૂપાંતર શક્તિ. પ્રબળ સંકલ્પ પુરુષાર્થનું કારણ અને ભૂમિકા બંને બને છે. કમજોર સંકલ્પ કર્મ પુરુષાર્થ કરાવે છે. “આરંભે શૂરા”ની જેમ જ્યારે સાધારણ સંકલ્પ સાધારણ પુરુષાર્થ કરાવીને સાધારણ ફળની પ્રાપ્તિ કરાવે છે. પરંતુ જ્યાં ત્યાગ દ્વારા સર્વ દુન્યવી વળગણો-આકર્ષણો-પ્રલોભનો-ખેંચાણો ખરી પડે ત્યારે પુરુષ અર્થાત્ આત્મા અર્થ અર્થાત્ દ્યેય પ્રતિ ગતિ કરવા સમર્થ બને છે. સ્વામી વિવેકાનંદ ખૂબ જ સાચું કહે છે કે, Great things are done only by great sacrifice.... “ઉત્તમ કાર્યો મહાન ત્યાગ વિના સંભવી ન શકે,” અને ત્યાગ એટલે શું? ભૌતિક ત્યાગ સાધનો આકર્ષણો અને વ્યક્તિના સંબંધોના રસિક ખેંચાણોમાંથી મુક્તિ, અભાવ કે ઉપેક્ષા મનમાં કરવાની વાત નથી, કારણ તે પણ એક નવું બંધન સર્જે છે. વૈરાગ્ય અપનાવવાની જરૂર નથી, માત્ર રોગથી મુક્ત હોવાની જરૂર છે.

ભારતમાતાની આઝાદીના મહાન લડવૈયા લોકમાન્ય ટિળકના “સ્વરાજ અમારો જન્મસિદ્ધ અધિકાર છે; અને અમે કોઈ પણ ભોગે તે મેળવીને જ જંપીશું.” આદ્રઢ સંકલ્પથી ભારતવાસીઓમાં કેવું જોમ પૂરાયું હતું! આ દ્રઢ સંકલ્પના સમર્થ આંદોલનો ‘વાઈબ્રેશન’ કયા માધ્યમથી અનેક દેશપ્રેમી હૃદયોએ ઝીલ્યા હશે? આ

વિચારવા જેવી વાત છે. મહાત્મા ગાંધીએ વિદેશીઓપ્રતિ “હિંદ છોડો”ની ગર્જના કરી ત્યારે ચૈતન્ય શક્તિનો અદ્ભુત પ્રવાહ એકએક ભારતવાસીમાં કેવા વેગથી ફેલાઈ ગયો હતો. માત્ર એક ગાંધીબાપુના આત્માનોદ્રઢ સંકલ્પ કરોડો માનવીના જીવનને હલાવી નિર્ભયતા અને વીરતાનું દાન દેતો ગયો, જે થકી દેશદાઝની એવી તો જવાળા પ્રગટી કે અંગ્રેજોની ગોળીઓ કે કારાવાસની કોઈએ પરવાહ ના કરી. આઝાદીના લક્ષમાં જીવનને હોડમાં મૂકી દીધું. કુરબાનીને બાથમાં ભીડી જીવતરની કોઈ સુંવાળપ આઝાદીની આ અગનમાં ખેંચી શકી નહીં. અગર જીવનની કે રાષ્ટ્રની આઝાદીની પ્રાપ્તિ તરફ આવા શ્રેષ્ઠ બલિદાનની આહુતિઓ શક્ય બનતી હોય તો પરમલક્ષ પ્રતિ પણ “ત્યાગ”ની ગાથાઓ પણ ઉજ્જવળરૂપે સંભવ બની શકે છે.

મહાવીરને ‘મહાવીર’ અને સિદ્ધાર્થને ‘બુદ્ધ’ બનવા સુધીના પુરુષાર્થમાં કેટકેટલી અને કેવી ત્યાગ ભાવની અજાણ કહાનીઓ ગર્ભિત હશે?દ્રઢ સંકલ્પ બળ અદમ્ય પુરુષાર્થથી અને પુરુષાર્થ અખૂટ ધીરજ અને ત્યાગથી સભર હોય એ અત્યંત જરૂરી છે. સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતી, મહર્ષિ અરવિંદ, રામકૃષ્ણ પરમહંસ અને સ્વામી વિવેકાનંદ જેવી તપસ્વી મૂર્તિઓના પરમાર્થ ત્યાગની ભાવનાથી સભર હતો. ત્યાગ વિના તપસ્યા અર્થાત્ પુરુષાર્થ શોભે નહીં, ફળ ન આપે.

સંકલ્પની શક્તિ કેટકેટલી અને કેવી કેવી પ્રાપ્તિ અને સિદ્ધિની જનેતા છે? સંકલ્પથી જ સર્વશક્તિઓની પ્રાપ્તિ, કંટ્રોલીંગ અને કરેક્શન કરાવવાનું સામર્થ્ય, દૂરદર્શન, દૂરશ્રવણ અને સુખનો અનુભવ કરાવવાની વિધિની સિદ્ધિ સંકલ્પ દ્વારા જ સૃષ્ટિના પરિવર્તનની વિશ્વ કલ્યાણી શક્તિની પ્રાપ્તિ, પ્રભુમય જીવનની મસ્તી અને પ્રાણ-પ્રિય પરમાત્માના હૃદય સિંહાસનનું અણમોલ ભાગ્ય કેટકેટલી સિદ્ધિની સંભાવના સંકલ્પશક્તિમાં સમાયેલી છે!

પ્રિય આત્માઓ, આપણા મનોબળનેદ્રઢ-મજબૂત બનાવવા પ્રેરણાસ્રોત સમા સમર્થ-પાવરફુલ સંકલ્પોનું જ નૂતન વર્ષના નવ પ્રભાતે મન-બુદ્ધિના દ્વારે સ્વાગત કરીશું

તો જ સૃષ્ટિ પરિવર્તનના કાર્યમાં પરમાત્મા આપણને મદદગાર અર્થાત્ મેસેન્જર, પયગમ્બર-શાંતિદૂત બનાવશે. સુખ, શાંતિ અને સમૃદ્ધિ જીવનમાં બક્ષે એવી શુભેચ્છા સાથે.

(પેજ ૧૯ નું અનુસંધાન)

જીવનને સફળતા તરફ લઈ જાય છે. ત્યારે આપણી જાતને પ્રશ્ન પૂછીએ કે ‘હું સમયનો સર્વઉપયોગ કેવી રીતે કરું છું? ભવિષ્યમાં સમયનો સર્વઉપયોગ કેવી રીતે કરીશ? સમય ક્યાં ક્યાં કઈ રીતે વ્યર્થ વ્યતીત થઈ જાય છે? તે અંગે સતર્ક રહીશ.

તંદુરસ્તી માનવ જીવનની સફળતાનું અતિ મહત્વનું પાસુ છે. સ્વસ્થ મન, માટે સ્વસ્થ તન હોવું જરૂરી છે, તંદુરસ્ત વ્યક્તિનો ખીલેલો હસતો ચહેરો વ્યક્તિત્વમાં નિખાર લાવે છે. તનની કાર્યક્ષમતા વધે છે તેનો સંતોષ ચહેરા ઉપર દેખાય છે. યોગ, મુરલી કલાસ પછી દરેક બ્રહ્મા પત્સોના ચહેરા ઉપર અલૌકિક દિવ્યતા ચમકે છે. તંદુરસ્ત વ્યક્તિ કોઈના માટે બોજ રૂપ બનતો નથી. તંદુરસ્ત રહેવા માટે નિયમિત વ્યાયામ, આરોગ્યપ્રદ શાકાહારી ભોજન. કહેવાય છે પેટ સાફ તો દર્દ માફ પોતાની પ્રકૃતિ મુજબ આચરણ હોવું જોઈએ. તામસિક આહાર તમોપ્રધાનતાને ઉત્તેજિત કરે છે.

જીવનમાં સંબંધોમાં સકારાત્મકતા લાવવા માટે સંબંધોમાં સકારાત્મકતાનો વિકાસ કરવો જોઈએ. મનુષ્ય એક સામાજિક પ્રાણી છે. તેને પરિવાર સાથે રહેવાનું છે. અને સમાજની સાથે ચાલવાનું છે. વ્યક્તિના સંબંધમાં સકારાત્મક પરિવર્તન એટલે સંબંધો પ્રત્યેના તેના દ્રષ્ટિકોણમાં પરિવર્તન. જો સંબંધો સુમેળભર્યા ન હોય તો જીવનમાં મજા આવતી નથી. આનંદ મળવો જોઈએ તે નથી મળતો સફળતા મેળવવા ચાર બાબતો (૧) આત્મ વિશ્વાસ, (૨) નિરંતર પુરુષાર્થ, (૩) સદા ઉમંગ ઉત્સાહ (૪) ઈશ્વરીય શક્તિમાં વિશ્વાસ માટે સતત નિરીક્ષણ, પરીક્ષણ, અનિવાર્ય છે. આ વિષય વિશાળ છે ટૂંકમાં અહીં વિચારો રજૂ કર્યા છે. (યુવા પ્રભાગ તરફથી પ્રકાશિત કરેલ સકારાત્મક પાઠ્યક્રમમાં સવિસ્તૃત સમજ ઉપલબ્ધ છે.)

સત્કર્મોનો મહાસાગર

બ્ર.કુ. નરેન્દ્ર પટેલ, અલકાપુરી, વડોદરા

માનવમાત્ર કર્મ વગર રહી શકતો નથી. તે આખો દિવસ નાનુ-મોટું કર્મ તો કર્યા જ કરે છે એટલે જ સન્યાસને કર્મ સન્યાસ કહેવું તે ખોટું છે. જીવનનિર્વાહ માટે તેઓ કર્મ કરતા નથી બાકી જીવનજરૂરી કર્મ તો કરવા જ પડે છે. શ્વાસોશ્વાસ લેવા પણ એક કર્મ જ છે ને અને જ્યારે માનવી કર્મ કરે છે, તે કર્મનું ફળ જરૂર પ્રાપ્ત થાય છે. અને તે ફળથી કોઈ પણ માનવી બાકાત રહી શકતો નથી. ભૌતિક જગત કેટલાક વિજ્ઞાનના નિયમો વૈશ્વિક નિયમો (Scientific Laws - Universal Laws) પ્રમાણે ચાલે છે. આ વૈશ્વિક નિયમોમાં એક નિયમ છે - Action and Reaction are equal and opposite (ઘાત જેવો હોય તેવો જ પ્રત્યાઘાત પેદા થાય છે) જેટલા જોરથી તમે રબ્બરનો બોલ ભીંત તરફ નાંખો તેટલા જ જોરથી તે બોલ પાછો આવે છે.

આધ્યાત્મિકતામાં પણ તેવા જ વૈશ્વિક નિયમો બનેલા છે, જેમાંનો એક ઉપરોક્ત નિયમની જ પ્રતિકૃતિ છે - કર્મ તેવું ફળ. આ નિયમમાં કોઈ જ અપવાદ નથી એટલે જ બાહ્યરૂપે દેખાતા કેટલાય કર્મોનું ફળ આપણી સમજ બહાર જણાય છે. પણ તે આ અફર નિયમને આધારે જ થાય છે. જો આ નિયમ અફર જ છે તો બૂરા (નકારાત્મક) કર્મનું બૂરું (નકારાત્મક) ફળ જરૂર મળે જ - કદાચ ફળ મળવામાં મોટું થઈ શકે પણ મળશે તો ખરું જ. સકારાત્મક (સત્કર્મ)નું પણ સારું ફળ જરૂર મળે.

હમણાં જ એક સમાચાર હતા કે એક ચિત્રકારે પોતાના જીન્દગીભરના પોતાના બનાવેલા ચિત્રોનું વેચાણ કર્યું. તેમાંથી તેને ૬ કરોડ રૂપિયા મળ્યા. ૬ કરોડમાંથી ૧ કરોડ તેણે તેના નોકરને આપી દીધા. નોકરને નોકરી બદલ સમયસર પગાર તો મળતો જ હતો ને, પણ વિચાર કરીએ કે શા માટે ૧ કરોડ જેવી માતબર રકમ તેણે તેને આપી દીધી. જીવનભરના સારા-માઠા પ્રસંગે નોકરે

વફાદારીપૂર્વક ન ફક્ત કાર્ય જ કર્યું, પણ ભાવનાત્મક રીતે, પ્રેમથી, દિલથી તેણે કાર્ય નીભાવ્યું, તો જ તેને પોતે કરેલા કર્મ કરતા અનેકગણું ફળ પ્રાપ્ત કર્યું. એટલે કર્મ તમે કેટલું કરો છો તે અગત્યનું નથી પણ કેવી રીતે કરો છો તે અગત્યનું છે. કોઈને આપણે પાણી આપીએ - તો પ્રેમથી પણ આપી શકાય અને ગુસ્સાથી પણ આપી શકાય. બન્ને કર્મ સરખા હોવા છતાં તેના ફળમાં તફાવત રહેવાનો જ.

એક ખૂબ ધનિક વ્યક્તિ. તેમની પાસે ઘણા વિખ્યાત ચિત્રકારોના ચિત્રનું કલેક્શન હતું. તેનું મૃત્યું થયું. તેમણે ભેગા કરેલા ચિત્રોની હરાજી ભરવામાં આવી. ઘણા બધા માણસો હરાજી બોલીને ચિત્રો ખરીદવા માટે આવ્યા. હરાજી કરનારે સર્વ પ્રથમ હરાજી શરૂ કરતાં જ એક પોટ્રેટ કાઢ્યું. મૃતક વ્યક્તિએ પોતે જ બનાવેલું તેના મૃત પુત્રનું ચિત્ર. કોઈને ચિત્ર માટે રસ ન હતો. બધા બૂમો પાડવા માંડ્યા. બીજા ચિત્રો કાઢો. પણ હરાજી કરનારે તેની હરાજી જ ચાલુ રાખી. કોઈએ ખાલી કહેવા ખાતર ૧૦ ડોલર કહ્યા. બીજાએ ૨૦. કિંમત વધતી ગઈ. ૯૦ ડોલર પહોંચ્યા ત્યારે બીજા કોઈએ ૧૦૦ ડોલર કહ્યા. હરાજી કરનાર કહે આ ચિત્ર ૧૦૦ ડોલર બે વાર... ત્રણ વાર.... તે પોટ્રેટ લેનાર તે ધનિક વ્યક્તિનો જ ગૃહકાર્ય કરતો નોકર હતો. શેઠ તેને ખૂબ જ પ્યારા હતા.

ચિત્ર તે નોકરને આપ્યા બાદ હરાજી કરનારે હરાજી સમાપ્ત જાહેર કરી. હરાજી માટે આવેલા બધાએ ખૂબ ઘમાચકડી મચાવી દીધી. અરે! આટલા મોટા આર્ટિસ્ટોના લાખો કરોડો ડોલરના ચિત્રો બાકી છે. તેની હરાજી બોલાવો. હરાજી કરનારે કહ્યું કે શેઠજીની આ જ ઈચ્છા હતી. તેમણે વીલમાં લખ્યું છે કે જે વ્યક્તિ મારું મારા પુત્રનું બનાવેલું પોટ્રેટ ખરીદે તેને બધા જ ચિત્રો ભેટમાં આપી દેવા. આમ નોકરને ૧૦૦ ડોલરમાં જ ખરીદેલા

પોટ્રેટના બદલામાં લાખો કરોડો ડોલરના મહાન ચિત્રકારે બનાવેલા ચિત્રો પ્રાપ્ત થયા. જરૂર આશ્ચર્ય થાય. પણ હકીકત એ છે કે નોકરને શેઠ તથા તેના પુત્ર પ્રત્યેનો વિશેષ પ્રેમ, સહાય જ તે ચિત્ર ખરીદવા પ્રત્યે દોરી ગયો. તે જ અન્યથી વારંવાર વધારે ને વધારે બોલી બોલતો ગયો અને ૧૦૦ ડોલરમાં તે ચિત્ર મેળવી લીધું. તેને તો તેના શેઠે બનાવેલું પોટ્રેટ તેમની યાદગીરી તરીકે જ રાખ્યું હતું. પણ એક સહાયના તેને કેટલી મોટી સંપત્તિ ભેટમાં આપી ગયું.

એટલે જ કર્મ કરતી વખતે તે નાનું છે કે મોટું, તે તરફ ધ્યાન આપ્યા વગર ફક્ત દિલથી કર્મ કરીએ. ગીતામાં પણ તે જ તો દર્શાવ્યું છે કે - તૂ કર્મ કરતો જા, પણ ફળની આશા ન રાખીશ. બાકી ફળની આશા રાખીએ અને તરત ફળ ન મળે તો નિરાશા આવી જાય. કર્મનું ફળ મળવાનું જ છે. એટલે જ તો નિષ્કામ કર્મનું મહત્ત્વ છે. બ્રહ્માકુમારીઝ વિશ્વવિદ્યાલયમાં પરમાત્મા શિવબાબાની શ્રીમત અનુસાર એટલે જ કોઈ પણ સેવા કાર્ય માટે ફી લેવામાં નથી આવતી. શિવબાબાનો આદેશ છે કે તમે તમારા જ તન, મન, ધનને સેવામાં લગાવો. પ્રવચન, સેમીનાર, કોન્ફરન્સ જેવા કાર્યો ફી લીધા વગર કરવાથી આપણી સત્કાર્ય કરવાની ભાવના જાગૃત થાય છે, આપવાની ભાવના જાગૃત થાય છે. જેને Joy of Giving (આપવાની ખુશી) કહેવામાં આવે છે.

ઘણી વખત અણધારી મદદ મળે ત્યારે મદદ આપનાર વ્યક્તિને મદદ લેનાર ભગવાન તરીકે જુએ છે અને તેના દિલમાંથી આપનાર વ્યક્તિ પ્રત્યે દુવાઓ નીકળે છે, જેને કારણે આપનાર વ્યક્તિને ખુશીની ફીલીંગ થાય છે. કરેલું સત્કર્મ ક્યારેય વ્યર્થ (Waste) નથી જતું. એક સમય અમેરિકાના નાનકડા એવા નગરમાં એક નાનકડો છોકરો સેલ્સમેન તરીકે જીવન જરૂરિયાતની સામાન્ય ચીજવસ્તુઓ ઘર ઘર ફરીને વેચતો હતો. એક દિવસ બપોરનો એક વાગ્યો હશે. એક ઘરનો કોલબેલ દબાવ્યો. અંદરથી એક યુવતી બહાર આવી. છોકરાએ પોતાની

પાસેથી વસ્તુ બતાવી, લેવા માટે વિનંતી કરી, પણ યુવતીએ કહ્યું. અત્યારે તેની પાસે બધી જ વસ્તુઓ છે એટલે એક પણ વસ્તુ ખરીદી શકે તેમ નથી.

છોકરો ખૂબ જ થાકેલો હતો. સવારથી એકથી બીજા ઘર ફરવા છતાં એક પણ વસ્તુ વેચાઈ ન હોવાથી નિરાશ હતો. વળી તરસથી ગળું સુકાતું હતું અને કકડીને ભૂખ પણ લાગી હતી. તેણે યુવતીને વિનંતી કરી કે તરસ ખૂબ લાગી છે. એક ગ્લાસ પાણી મળશે? યુવતીએ તેના તરફ જોયું અને અંદર જઈને એક ગ્લાસમાં દૂધ ભરીને લઈ આવી.... છોકરાએ દૂધ પીને પૂછ્યું - મારે તેના માટે કાંઈક આપવાનું છે? યુવતીએ કહ્યું - ભગવાનના કામ માટે પૈસા કેવા....

આ ઘટનાને ૧૫-૨૦ વર્ષ વીતી ગયા. તે યુવતી બીમાર પડી. હવે તે એકલી જ હતી. પતિનું મૃત્યુ થઈ ગયું હતું અને બાળકો હતા નહીં.... પોતાની આછીપાતળી કમાઈ અને આવી બીમારી. ઘણા ઈલાજ કર્યા. ઘણા ડોક્ટરોને બતાવ્યું પણ બીમારી માટે કોઈ પણ ઈલાજ કારગત ન નીવડ્યો. એટલામાં તેને દૂરના એક મોટા શહેરની સારી હોસ્પિટલમાં બતાવવાની સલાહ કોઈએ આપી. તે ત્યાં પહોંચી. હોસ્પિટલમાં દાખલ થઈ. અનેક ટેસ્ટ થયા. બીમારીનું મૂળ પકડાયું.... સચોટ ઈલાજ ચાલુ થયો. લાંબા સમયની બીમારીને કારણે સ્વસ્થ થતા દોઢેક મહિનો નીકળી ગયો. અંતે તે સંપૂર્ણપણે સાજી થઈ ગઈ. પણ હવે તેને હોસ્પિટલના બીલની ચિંતા થવા લાગી. હોસ્પિટલ મોટી હતી. મોટા નામધારી ડોક્ટરો હતા. ફી પણ ભારે હતી, એટલે ડર લાગ્યો કે ક્યાંક જીવનગીભરની કમાઈ - બચત તેમાં સ્વાહા તો નહીં થઈ જાય. પાછલી જિવનગીનું શું થશે?

અને હોસ્પિટલમાંથી ડીસ્ચાર્જ મળી ગયો. હોસ્પિટલનો એક માણસ તેને એક કવર પકડાવી ગયો. ધૂજતા હાથે તેણે કવરમાંથી બીલ કાઢ્યું. બીલની કુલ રકમ જોતા જ તેની આંખે અંધારા આવી ગયા. તેનો ડર સાચો હતો.... જીવનગીભરની બચત આપી દેવાની હતી.... પણ....

પણ.... તેની નજર બીલની નીચે લાલ અક્ષરે લખાયેલ લખાણ પર પડી.... તેમાં લખ્યું હતું.... એક ગ્લાસ દૂધના બદલામાં આ આખું બીલ ભરપાઈ થઈ ગયેલું છે અને નીચે સહી હતી - ડૉ. હાવર્ડ કેલી, હોસ્પિટલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ. યુવતીએ જ્યારે દૂધ આપ્યું હતું ત્યારે સદ્ભાવનાથી - નાના છોકરાને જોઈને જ આપ્યું હતું કે તેને પાણીથી પણ વધારે કાંઈક જરૂર છે - એટલે દૂધ લાવીને આપ્યું હતું.... કોઈ પણ જાતના બદલાની ભાવના વગર આપ્યું હતું.... સમય પરનું નાનકડું એવું સત્કાર્ય કેટલું મોટું ફળ આપી ગયું. એટલે જ સત્કાર્ય કરતા રહેવું જોઈએ. આપણી પાસે જે કાંઈ હોય તેમાંથી થોડું ઘણું પણ આપીએ.... આપતા જ રહીએ.

એક નાની છોકરી આવી. કહે - મેં આજે એક સારું કામ કર્યું. શું કર્યું એમ પૂછતા કહ્યું - મારી મમ્મીએ મને પાંચ ચોકલેટ આપી. ચાર મેં મારા મિત્રોને આપી. મેં એક જ ખાધી. તેના ચહેરા પરની અવર્ણનીય ખુશી જોયા પછી લાગ્યું કે બધી ચોકલેટો તે એકલી જ ખાઈ જાત તો પણ તેને એટલી બધી ખુશી ન જ થાત.

બુદ્ધિમતામાં જાનવરો માનવથી ઉતરતા છે એટલે ચાહીને પણ તે સત્કાર્યો ન જ કરી શકે પણ માનવતો બુદ્ધિશાળી પ્રાણી છે. તે સમજપૂર્વક આ સત્કાર્યોને પ્રયોજી શકે છે. તો ચાલો આપણે સત્કાર્યો કરવા જ માંડીએ. હા, પણ તે માટે એમ ન વિચારીએ કે અત્યારે સમય નથી, તો પછીથી કરીશું, ફલાણી જવાબદારી પૂરી થયા બાદ કરીશું કે નિવૃત્તિ બાદ કરીશું.

એક વ્યક્તિનું મૃત્યુ થયું. તેણે પોતાનું વીલ બનાવેલું. તે ખોલવામાં આવ્યું. તેને એકમાત્ર પુત્ર હતો તેને બધી સંપત્તિ આપવાનું જણાવેલું હતું. પણ સાથે સાથે પુત્રને ઉદ્દેશીને લખેલું કે જે હાથી આપણી પાસે છે તે વેચી દેજે અને તેમાં જે રકમ આવે તેને દાનમાં આપી દેજે.

પુત્રે તો બીજા જ દિવસે પેપરમાં એડવરટાઇઝ આપી દીધી. બિલાડી વેચવાની છે, જેની કિંમત છે એક લાખ રૂપિયા. જે વ્યક્તિ બિલાડી ખરીદશે તેને હાથી ફક્ત એક

રૂપિયામાં આપવામાં આવશે. આમ એક રૂપિયામાં હાથી વેચીને તે રૂપિયો દાન કરી દીધો.

એટલે આપણે પોતે સ્વહસ્તે સત્કાર્યો કરીએ તે જરૂરી છે. આપણી મોટી ઉંમરે, વૃદ્ધાવસ્થામાં કે મૃત્યુ બાદ શું થશે તે ખબર નથી એટલે જ કહેવાયું છે કે હાથે તે સાથે. જે સત્કર્મો કરીશું તે જ આપણી સાથે આવનાર છે અને ઘનસંપત્તિ તો અહીં જ રહી જનાર છે.

હમણાં જ પેપરમાં એક સમાચાર હતા કે વડોદરાના એક મહિલા હોમિયોપેથિક ડોક્ટરે ૧૫ વર્ષની પ્રેક્ટિસ બાદ જાહેર કર્યું છે કે હવેથી જીવન પર્યંત તેઓ ૧૫ વર્ષથી નાના બાળકોને મફત તપાસ કરીને મફત દવાઓ આપશે. સમાજે તો આપણને ઘણું આપ્યું છે. સમાજે આપણને પ્રેમ આપ્યો છે, સંભાળ કરી છે, સહારો આપ્યો છે, મદદ કરી છે, વ્યવસ્થાઓ આપી છે, આપણી સેવા કરી છે. હવે સમય છે તેનો બદલો આપવાનો - તો સત્કાર્ય દ્વારા તે બદલો આપીએ.

ચાલો સત્કર્મોની સમાજને પ્રેરણા આપતા બ્રહ્માકુમારીઝના “૭૦૦ કરોડ સત્કર્મોની મહાયોજના”માં જોડાઈ જઈએ, પ્રતિજ્ઞાબદ્ધ થઈએ અને ૭ અબજ નહીં પણ હજારો અબજ સત્કર્મોના મહાસાગર દ્વારા આખી સૃષ્ટિને સત્કર્મોથી ભરી દઈને આ સૃષ્ટિને બદલીને સર્વને સુખ શાંતિ સહજ પ્રદાન કરતા સ્વર્ગ સમ બનાવી દઈએ. ચાલો ત્યારે - તમે પણ જોડાવ છો ને?

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

(પેજ ૨૧ નું અનુસંધાન)

પરમાનંદ અને આંતરિક ખુશીના પ્રત્યક્ષ ફળની અનુભૂતિ દ્વારા પરમાત્માને પ્રત્યક્ષ કરવા નિમિત્ત બનીએ. તણાવ કે ભયના વાતાવરણમાં પણ આપણાં ચહેરાની રુહાનિયતની પ્રત્યક્ષતા દ્વારા અનેકોના હૃદયના કંપનમાં સમાયેલી દવનિને અનુભવ કરીએ કે યુવા શૌઝ શિવ!

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

યુવા વિભાગ - યુવા સફળતાની શોધમાં

બ્ર.કુ. મુકેશ જોષી, ભાવનગર

વર્તમાન સમયે વૈજ્ઞાનિક ટેકનોલોજી મોબાઇલ, ઈન્ટરનેટ, વોટ્સેફ, ટ્યુટર, ફેઇસ બુક, ગુગલ, એ સમગ્ર વિશ્વને એક નાનું ગામડું બનાવી દીધું છે. દેશ-વિદેશના અંતરને સમીપ લાવી દીધા છે. રીઝર્વેશન, બેન્કિંગ, બીઝનેસ સેવાઓ, મલ્ટી મીડિયાની વિવિધ સગવડોથી ભૌતિકતાની ક્રાંતિ થઈ રહી છે. જ્યારે તેના ભય સ્થાન પણ એટલા જ રહેલા છે. એટીએમ કે બેન્ક એકાઉન્ટમાં એક કરોડ જમા હોય પરંતુ ઇલેક્ટ્રીક પાવર કે સર્વર - ડાઉન હોય તો તુરંત જ તો એક પણ પૈસો મળી શકે નહીં. પાસવર્ડની માયા જાળમાં અનેકાનેક કાઈમના ગુનાઓ વધી રહ્યા છે. ઘાતક અસરવાળી નકારાત્મકતા ફેલાવે છે કે જેને બંધ કરવી અસંભવ છે. પરિવારોમાં સ્નેહ સંબંધ ઘટતો જોવા મળે છે. જીવનમાં જેટલો ભૌતિકતાનો પ્રભાવ વધુ તેટલી જ આધ્યાત્મિકતા ક્ષીણ થતી હોય છે. આ બાબતનો વિરોધ નથી. પરંતુ સાધનોના ઉપયોગમાં પાવરફુલ બ્રેક હોવી જોઈએ અને આવશ્યક સમર્થ કાર્ય માટે ઉપયોગ કરવો જોઈએ. અન્યથા આપણા દેશમાં ૬૫ કરોડ યુવાશક્તિ છે તેનો સમય સફળ થાય તો અગ્રેસર વિકાસ થાય પરંતુ સુબહ હોતી હૈ શામ હોતી હૈ યુ હી જુંદગી તબાહ હોતી રહી હૈ.

યુવા જીવનને સહજ સ્વભાવ રહ્યો છે. જન્મથી મૃત્યુના અંતિમ સમય સુધી સફળતાની ઝંખના રહે છે. જીવનના જુદા જુદા ક્ષેત્રની જુદી જુદી સફળતાઓની ઈચ્છાઓ રહે છે. વિદ્યાર્થી પરીક્ષામાં સફળ થવામાં, ખેલાડી ખેલમાં, વ્યાપારી વ્યાપારમાં રાજનેતા રાજનીતિમાં, દરેક પોતાના ક્ષેત્રમાં સફળ થવાની શોધમાં હોય છે. સફળતા એ કોઈ એક જ મંજિલ નથી. જીવનનો સર્વાંગી વિકાસ મહત્વનો છે.

એક ચા વેચનાર ભારતના વડા પ્રધાન બની શકે, પેટ્રોલ પમ્પ પર પેટ્રોલ વેચનાર રીલાયન્સ ઈન્ડસ્ટ્રીઝના માલિક બની શકે. રેડીયો સ્ટેશનમાં અવાજ અપાયા બાદ નાપાસ થનાર મહાનાયક બની શકે છે કારણ પોતાના જીવનમાં લક્ષ રાખી દરેક પગથિયા યોગ્ય રીતે ચડી શિસ્તબદ્ધ રીતે સફળતા મેળવી છે.

વાસ્તવમાં સફળતા એ છે કે, આપણે જગતને શું આપીએ છીએ? પદ-પોઝીશન-સત્તા અધિકાર મળે તેને ઇમાનદારી, વફાદારીપૂર્વક નિભાવીએ, સંતોષનો અનુભવ કરીએ, મનસા, વાચા, કર્મણાથી અન્યનું શ્રેષ્ઠ જીવન બને એ સફળતાનો માર્ગ છે, સફળતા અતિગહન છે.

સફળ થનાર મહાનુભાવોએ પોતાના જીવનમાં ચાર બાબતો ઉપર ધ્યાન આપેલ છે. (૧) સંકલ્પ, (૨) સમય, (૩) સ્વાસ્થ્ય, (૪) સંબંધ.

પરમપિતા પરમાત્મા શિવની કલ્યાણકારી વાણીમાં સંકલ્પોના ચાર પ્રકાર છે. (૧) **વ્યર્થ સંકલ્પ**, જરૂરી નથી. તેનું વારંવાર ચિંતન, વર્ણન (૨) **આવશ્યક સંકલ્પ**, નિત્ય કર્મ, નોકરી, વ્યાપાર, વ્યવહારમાં જરૂરી છે. (૩) **પાંચ વિકારોત્પન્ન સંકલ્પ** (૪) **સમર્થ શ્રેષ્ઠ સંકલ્પ**. આત્મ ચિંતન પરમાત્મા ચિંતન, વાસ્તવમાં પ્રભુ ચિંતન મન બુદ્ધિનો શક્તિશાળી ખોરાક છે. “મનસે જીતે જીત જગતમે મનસે હારે હાર, રાજયોગસે મિલતી હૈ અંતરકો શક્તિ અપાર” મન ઉપર નિયંત્રણ કરવા સ્વરાજ્ય અધિકારી બનવું જરૂરી છે.

સમય એ સફળતાનું મહત્વનું ક્ષેત્ર છે. સમયને ઘનથી ખરીદી શકાતો નથી પરંતુ સમયને સમર્થ દિશામાં લગાવવામાં આવે તો ઘન મળી શકે છે. સમય સમય બળવાન છે નહીં મનુષ્ય બળવાન. આદર્શ દિનચર્યામાં સવારે વહેલા ઉઠવાનું મહત્વ છે. ‘રાત્રે વહેલા જે સુવે વહેલા ઉઠે વીર, બળ બુદ્ધિ ને ઘન વધે સુખમાં વધે શરીર.’ પ્રાતઃ પ્રભુ ચિંતન, પ્રભુને પત્ર, પાંચન, લેખન કરવાથી માનવ જીવનમાં આંતરિક ચૈતન્ય શક્તિઓની જાગૃતિ કરી સમયને સફળ કરી શકાય છે. સમયનું શિસ્તબદ્ધ આયોજન, જેથી વ્યર્થ જતો સમય રોકી શકાય. સમય આત્માનું જીવન છે. સમયનો અહેસાસ આત્મા કરે છે. જીવનમાં ચાર બાબતો પરત આવતી નથી.

(૧) મુખમાંથી નીકળેલ વચન, (૨) કમાનથી છૂટેલ તીર, (૩) હાથમાંથી છૂટી ગયેલ તક (૪) પસાર થઈ ગયેલ સમય. સમય અતિ મૂલ્યવાન ખજાનો છે. સમય

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૫ પર)

યુવા શૌઝ શિવ!

બ્ર.કુ. વિવેકાનંદ, મહાદેવનગર, અમદાવાદ

હે યુવા,

આપણા જીવનની સફળતા પરમપિતા શિવ પરમાત્માની પ્રત્યક્ષતામાં છે. વળી તે કાર્ય આપણા થકી થાય તે આપણું પદ્માપદ્મ સૌભાગ્ય કહેવાય. પરમપિતા શિવ પરમાત્મા કહે છે કે સફળતાનો આધાર પાવરફૂલ અને નૉલેજફૂલ સ્થિતિ છે. અર્થાત જ્ઞાન અને યોગ થકી જ આપણી સફળતા સંભવ છે. જ્ઞાનની મહીનતા અને યોગની ગહનતા આપણને સફળતાના શિખર પર લઈ જશે. પરંતુ કેટલીક નાની ગણાતી વાતો આપણને સફળતાથી વિમુખ પણ કરી શકે છે, એ પણ આપણે યાદ રાખવું પડશે, જે આપણે સમજવાનો પ્રયત્ન કરીશું....

સફળતાનું પહેલું અને અંતિમ પગથિયું : આપણા જીવનની સફળતાનું પહેલું અને અંતિમ પગથિયું બ્રહ્માબાબાના પદચિન્હ ઉપર એક-એક ડગલું ભરતા જવાનું છે. બ્રહ્માબાબાને પહેલા સાક્ષાત્કાર થયા, તેઓ મુંઝાયા. તેઓએ ચિંતન કર્યું અને તેઓ સત્યની શોધ કરવા એકાંતમા જતા રહ્યા. અંતે શિવબાબાએ બ્રહ્માબાબાને કહ્યું કે તમે મારા પત્ની (વન્ની) છો, તમે મારા વત્સોની માતા છો. બસ, શિવબાબાએ કહ્યું અને બ્રહ્માબાબાએ પોતાના દેહભાનને એટલા હદ સુધી ઓગાળી નાંખ્યું કે પુરુષનું તન હોવા છતાં પોતાની જાતને જગતની માના સ્વરૂપમાં સ્થિત થઈ પરિવર્તનના ટોચ ઉપર પહોંચી ગયા. આ તો ખરા અર્થમાં પવિત્રતાની પરાકાષ્ટ જ હતી. જ્યાં પવિત્રતાની પરાકાષ્ટ હોય ત્યાં નિઃસ્વાર્થ અને નિઃશ્ચલ પ્રેમ તો હોય જ. બ્રહ્માબાબાના આ કર્મના પ્રત્યક્ષફળ સ્વરૂપે બ્રહ્માબાબા સૌને હૈયે સમાયેલા રહ્યાં. સફળતાની પહેલી નિશાની છે - નિશ્ચય અને બીજી નિશાની છે કરેલા કર્મના સકારાત્મક પ્રત્યક્ષફળની અનુભૂતિ!

પ્રત્યક્ષ ફળને માણવાનો સમય : કેટલાકના મનમાં એવું હોય છે કે બ્રહ્માબાબાએ પોતાની જાતને

હમેશા ગુપ્ત રાખ્યા છે. પરંતુ જ્યારે બાબાના દરેક કર્મને મહીનતાથી સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ ત્યારે એક વાત સ્પષ્ટ અનુભવ થાય છે કે બ્રહ્માબાબા ક્યારેય ગુપ્ત રહ્યા જ નથી. તેઓ તેમના ગુણો, શક્તિ કે પાલના દ્વારા હંમેશા પ્રત્યક્ષ રહ્યા. એક ઈશ્વરીય નિયમ છે કે જેમ પોતાની જાતને સિદ્ધ કરનારા ક્યારેય પ્રસિદ્ધ થઈ શકતા નથી તેમ પોતાની જાતને ગુપ્ત રાખનાર તીવ્ર પુરુષાર્થી પ્રસિદ્ધ થયા વગર રહેતા નથી. વળી સંગમયુગ તો છે જ વરદાની યુગ. એ સાચા અર્થમાં પ્રત્યક્ષ ફળ ચાખવાનો યુગ છે. શિવબાબાની ભાષામાં કહું તો ભવિષ્ય પ્રારબ્ધ તો પ્રત્યક્ષફળના પડછાયા જ છે. શિવબાબા કહે છે કે સંગમયુગ તો સંપૂર્ણ કલ્પમાં સર્વશ્રેષ્ઠ યુગ છે, જ્યાં પરમાત્મા શિવ પણ ગુપ્ત રહી શકતા નથી. શ્રેષ્ઠ તે શ્રેષ્ઠ બ્રાહ્મણ કુલભૂષણો પણ પ્રત્યક્ષ થવાના છે. ૮૪ જન્મોની કહાની પ્રત્યક્ષ થવાની છે. ૫૦૦૦ વર્ષનું ચક્ર પ્રત્યક્ષ થવાનું છે. સત્ય અને શ્રેષ્ઠ નૉલેજ પ્રત્યક્ષ થવાનું છે ત્યારે એવા વરદાની સમયે કોઈ કેવી રીતે છૂપાયેલા રહી શકશે? કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે આપણા દરેક કર્મનું એક પ્રત્યક્ષફળ અને ભવિષ્યફળ છે જ. વળી ભવિષ્યફળનો આધાર પ્રત્યક્ષફળ છે. આપણે પ્રત્યક્ષ ફળને ચાખ્યા વગર ભવિષ્યફળની આશા રાખવી એ માત્ર સ્વપ્નમાં નભથી તારલા તોડી લઈ આવવા જેવી વાત છે. કોઈએ કહ્યું છે કે પતાથી રચેલા બંગલા, હવામાં બાંધેલી ઈમારત અને સમુદ્ર કાંઠે બાંધેલા કિલ્લાનું આયુષ્ય ક્ષણભંગુર હોય છે.

શું આપણી વિચારધારા એવી છે? કેટલાકના મનમાં ઘણીવાર સંકલ્પો ઉઠતા હોય છે કે આપણે તો ગુપ્ત જ સારા. આપણે જેવા છીએ તેવા ભગવાનને ખબર છે જ ને. આપણે જાહેરાત કરવાની ક્યાં જરૂર છે. અત્યારે ગુપ્ત રહેવું જ સારું. અંતિમ સમયમાં પ્રત્યક્ષ થવાના તો છીએ જ. આવી વિચારધારાના પરિણામે

તેઓ પોતાની જાતને સંગઠનથી દૂર રાખે છે. મિલનસાર સ્વભાવથી વિપરીત એકાંતમાં રહેવું તેઓ વધારે પસંદ કરે છે. એકાંતમાં રહેવું એ તો સારી વાત છે. યોગનો ચાર્ટ વધારતા રહેવો એ પણ સારી બાબત છે. પરંતુ ગુપ્ત રહેવું એનો અર્થ જ્યારે એવો લેવામાં આવે કે આપણે સંગઠનથી દૂર રહેવું, સેવાઓથી પલાયન વૃત્તિને ધારણ કરવી, સૌથી કિનારો કરી લેવો, સેવા છોડીને માત્ર યોગાભ્યાસ કરતા રહેવું. ત્યારે અનેકોના સંકલ્પને નકારાત્મક દિશા આપવા આપણે નિમિત્ત બની જતા હોય છે. વાસ્તવમાં ગુપ્ત રહેવાનો અર્થ એ હોઈ શકે છે કે પોતે આગળ ન આવી બીજાને આગળ કરવું. સૌની સાથે રહીને પણ મન-બુદ્ધિને પરમાત્મા સાથે જોડી રાખવાનો અથાક પુરુષાર્થ કરવો. પોતાની પ્રશંસા સ્વમુખે ક્યારેય ન કરતા બીજાને પ્રેરણા મળે એવી વાચા બોલવી. નેકી કર દરિયા મેં ડાલ એવી ભાવનાને જાળવવી. પોતાને મળેલી સફળતાને સૌના નામે વહેંચી બીજાને શ્રેય આપવું. માન-શાન કે અલ્પકાળની પ્રાપ્તિથી પોતાની જાતને દૂર રાખવી. મારું નામ થાય, મને બધા ઓળખતા થાય, હું ત્યાગી છું. હું તપસ્વી છું એ રીતે મારી પ્રસિદ્ધિ થાય. એવી ઈચ્છા કે ચાહનાથી પોતાની જાતને મુક્ત કરવા એ જ ગુપ્તની પરિભાષા હોઈ શકે. અને એ જ આત્મા બ્રહ્માબાપસમાન ગુપ્ત સૌ પ્રત્યક્ષક્ષણનો અધિકારી હોઈ શકે છે. કારણ શિવબાબા હમેશા કહેતાં આવ્યા છે કે ગુપ્ત પુરુષાર્થી આત્માની ચમક સર્વને અનુભવ થયા વગર રહેતી નથી. તેઓના સંપર્ક, સ્નેહ અને સહયોગ આત્માને પ્રત્યક્ષ કર્યા વગર રહેશે નહીં.

પ્રત્યક્ષ ક્ષણ, ભવિષ્ય સફળતાની ઝાંખી છે : હું સફળ થયો કે નહીં એ જાણવા માટે પ્રત્યક્ષ ક્ષણને ચકાસવું હિતાવહ છે. જેમ કે શિવબાબા કહે છે કે ચર્ચા યોગની પ્રત્યક્ષ સિદ્ધિ, શક્તિ-આનંદ કે ખુશી છે. ચર્ચા મુરતીના અધ્યયનની પ્રત્યક્ષતા બુદ્ધિની દિવ્યતા કે સ્પષ્ટતા છે. ચર્ચા સેવાનું પ્રત્યક્ષ ક્ષણ અન્ય આત્માઓની દુઆઓ છે, જે આપણને લાઈટ ફીલ કરાવે છે. ચર્ચા ધારણાનું પ્રત્યક્ષક્ષણ ખુશનુમા ચેહરા અને ચલનદ્વારા બીજાને સુખ

આપવું છે. જો આપણને આ પ્રત્યક્ષ ક્ષણની અનુભૂતિ થાય છે તો સમજી જવું કે આપણે ચર્ચા પથના રાહી છીએ. પરંતુ એનો જવાબ ના છે તો પછી આપણે ચેક કરવાની આવશ્યકતા છે કે આપણે પોતાની જાતને મિયા મીઠું તો નથી સમજતા ને! આપણે અજ્ઞાન નિદ્રામાં પોઢી તો નથી ગયા ને! વહાલા યુવા ભાઈ-બહેનો, આ પ્રકારનું આપણું વર્તન પોતાની જાતને છેતરવા માટે પૂરતું છે. કેમ કે ઘણીવાર આપણા કાને કેટલીક વાતો સંભળાતી હોય છે કે આપણે તો સારા જ છીએ. પરંતુ તેઓ આપણને સમજતા જ નથી. તેઓ આપણને જાણતા જ નથી, તેઓ આપણને ઓળખતા જ નથી. અંતમાં તો બધાને ઓળખવા જ પડશે. આગળ ચાલીને જો-જો શું થાય છે તે? ભગવાને કહ્યું જ છે ને સત્યની નાવ હાલશે, ફૂલશે પણ ફૂલશે તો નહીં જ. પરંતુ બાબા કહે છે આ વાક્યો તો અસંતુષ્ટાને પ્રત્યક્ષ કરનારા છે. વળી જ્યાં પ્રત્યક્ષક્ષણ અસંતુષ્ટતા હોય ત્યાં ભવિષ્યક્ષણની ઝાંખી કેવી હશે? તેથી નૌલેજફૂલ પાવરફૂલ સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરવાનો અથાક પુરુષાર્થ કરી સંતુષ્ટતાના સર્ટીફિકેટ લેવા પડશે, ત્યારે જ બાપદાદાને પ્રત્યક્ષ કરવાવાળા સૌભાગ્યશાળીના લિસ્ટમાં આવી શકાશે.

આપણે તો બાપદાદાના ઉમેદવાર બાળકો : એક વાત તો સૌને સ્વીકારવી જ પડશે કે આપણે તો બાપદાદાના ઉમેદવાર બાળકો છીએ. ભલે નમ્બરવાર પુરુષાર્થઅનુસાર છીએ છતાં બાપદાદાએ આપણાં હજી ઉમ્મિદ તો રાખી જ છે. આપણે નિશાન ચૂક માફ, નહીં માફ નીચું નિશાન-ની ઉક્તિ હૈયે ધારણ કરીને તીવ્ર પુરુષાર્થ કરવાવાળા છીએ. આપણે તો યુવાનો, હિમાલય કે આસમાન પણ નડી ના શકે એવી પ્રચંડ શક્તિના અધિકારી! વળી બ્રહ્માબાબાના કદમને અનુસરવું જ છે ત્યારે ભય કે ડરને પણ આપણી સામે આવતા ડરવું પડે. તો કેમ નહીં આપણે સૌ બાપદાદાની આશાઓને પૂર્ણ કરવા બીતી સૌ બીતી કરી પૂરા જોશ અને હોશથી તીવ્ર પુરુષાર્થમાં જોડાઈ જઈએ. આવનારી વિકટ પરિસ્થિતિમાં

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૮ પર)

જે મન બુદ્ધિને અનુશાસિત કરે એ જ સાચો યોગ

બ્રહ્માકુમાર પ્રો. પ્રફુલ્લચંદ્ર શાહ

ભારતીય સંસ્કૃતિએ સમગ્ર વિશ્વને જો કોઈ સૌથી મોટી વિરાસત આપી હોય તો તે છે યોગનું વિજ્ઞાન. આ યોગવિદ્યા એટલી સચોટ તેમજ ગહન છે કે મનુષ્ય પોતાના જીવનને સર્વ રીતે સમ્પન્ન તેમજ દિવ્ય બનાવી શકે છે. પરંતુ આ વિદ્યાને યથાર્થ રીતે આપણે સમજવા છીએ ખરા? શંકા એટલે ઉત્પન્ન થાય છે કે આપણા દેશમાં કે વિદેશમાં જ્યાં જ્યાં યોગ શિબિરોનું આયોજન કરવામાં આવે છે ત્યાં તેની શક્તિ યોગાસન, પ્રાણાયામ તેમજ મુદ્રાઓની તાલીમથી થાય છે અને સમાપ્તિ પણ તેનાથી જ થાય છે. યોગની તાલીમ આપતી સંસ્થાઓ કે યોગકેન્દ્રો પણ મહદ અંશે યોગના નામે યોગાસન, પ્રાણાયામ, અને કેટલીક યૌગિક ક્રિયાઓનું જ પ્રશિક્ષણ આપે છે એનાથી વિશેષ આગળ વધતા નથી. આજે આપણે આ વિદ્યાને યોગાસન, પ્રાણાયામ, મુદ્રાઓ, યૌગિક ક્રિયાઓ, કંઈક અંશે આહાર નિયંત્રણ તેમજ કેટલીક સ્તંભન ક્રિયાથી સીમિત કરી દીધી છે. બેશક, આ બધી ક્રિયાઓ આપણા શરીરની ચુસ્તતા તેમજ સ્વસ્થતા માટે ખૂબ જ ઉપયોગી છે. પરંતુ તેને યોગ કહેવો કેટલું યોગ્ય છે?

યોગનો ખરો તેમજ વાસ્તવિક અર્થ જોવા જઈએ તો યોગ શબ્દ સંસ્કૃતના ‘યુજ્’ ઘાતુ પરથી ઉતરી આવ્યો છે. યુજ્ શબ્દનો અર્થ થાય છે જોડવું, મિલન કરવું અથવા મળ થવું. યોગનો વિપરીત શબ્દ છે વિયોગ. વિયોગ એટલે છૂટા પડવું. આ સંદર્ભે પણ યોગનો અર્થ થાય છે જોડાવું. સંબંધમાં આવવું. જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં પણ વિષયોગ, અભીયોગ, ચાંડાલયોગ, જેવા શબ્દોનો પ્રયોગ બે ગ્રહોના એકબીજા સાથેના સંબંધના સંદર્ભમાં કરવામાં આવે છે. તો આપણી આ યોગવિદ્યામાં કોનું કોની સાથે મિલન થાય છે? આ મિલન છે આપણી ચેતનાનું પરમચેતના સાથેનું મિલન. આપણા ભારતીય શાસ્ત્રો

જેવા કે વેદો, ઉપનિષદો. ગીતા વગેરેમાં યોગની અનેક પરિભાષાઓ આપવામાં આવી છે. આ પરિભાષાઓના અધ્યયનથી પણ એ વાત સ્પષ્ટ થઈ જશે કે યોગ એ કોઈ શારીરિક ક્રિયા માત્ર નથી. પરંતુ તે મુખ્ય રૂપે માનસિક તેમજ બૌદ્ધિક ક્રિયા છે જેના દ્વારા આપણા આત્માનું પરમાત્મા સાથે મિલન સંભવ બને છે, આવો, આપણે કેટલીક પરિભાષાઓ પર દ્રષ્ટિપાત્ર કરીએ.

● યોગ શાસ્ત્રના પિતામહ મહર્ષિ પતંજલિ પોતાના ‘યોગસુત્ર’ નામના ગ્રંથમાં યોગની પરિભાષા આપતા કહે છે.... ‘યોગઃ ચિત્ત વૃત્તિ નિરોધઃ’ અર્થાત્ મનની ચંચળવૃત્તિઓનું નિયમન કરવું તે યોગ છે.

● મહર્ષિ વશિષ્ઠે પોતાના ‘યોગ વશિષ્ઠ’ નામક ગ્રંથમાં યોગનો અર્થ આ પ્રમાણે બતાવ્યો છે. ‘મનઃ પ્રસમનોપાયઃ યોગઃ’ અર્થાત્ યોગ એ મનને પ્રસન્ન તેમજ પ્રશાંત કરવાની વિધિ છે.

● કહોપનિષદમાં યોગનો અર્થ બતાવ્યો છે કે... ‘તામ યોગ મિતિ મન્યતે સ્થિરાંઙ્ગિન્દ્રિયાં ધારણામ્’ અર્થાત્ યોગ એક એવી વિદ્યા છે કે જેના દ્વારા સાધક પોતાની ઇન્દ્રિયોને સ્થિર કરે છે અને તેને પોતાના વશમાં કરી લે છે.

● યોગ વિશે શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતામાં પણ અનેક પરિભાષાઓ આપવામાં આવી છે જેવી કે....

‘યોગઃ કર્મસુ કૌશલમ્’ અર્થાત્ નિષ્કામ ભાવથી કર્મ કરવાની કુશળતા જ યોગ છે.

‘સમત્વમ્ યોગઃ’ અર્થાત્ દરેક પરિસ્થિતિમાં સમભાવ ધારણ કરવો તે યોગ છે.

‘યોગઃ ભવતિ દુઃખ નિવારક’ અર્થાત્ યોગ દુઃખ નિવારવાની સાધના છે.

● ‘યોગસ્તુ દર્શનાય ન તુ પ્રદર્શનાય’ અર્થાત્ યોગ આત્મદર્શન માટે છે, પ્રદર્શન માટે નહીં.

● ‘સંયોગો યોગો इत्युक्तो जीवात्म परमात्मोः’ અર્થાત્ જીવાત્મા અને પરમાત્માના સંયોગને યોગ કહેવામાં આવે છે.

● ‘યોગો મનસઃ સમાધિઃ’ અર્થાત્ મનની સમાધિરૂપ અવસ્થા જ પરમ યોગ છે.

યોગની ઉપરોક્ત પરિભાષાઓમાં આપે જોયું હશે કે એક પણ પરિભાષામાં શરીરનો ક્યાંય ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી. વાસ્તવમાં યોગ એ સંપૂર્ણ સ્વસ્થ, સુખમય, શાંત તેમ જ દિવ્ય જીવન બનાવવા માટેનો મન અને બુદ્ધિથી કરવાનો અભ્યાસ કે સાધના છે. સાચા અર્થમાં યોગ એ આપણા આત્માના પરમાત્મા સાથેના મિલનની, તેની સાથે અનેક સંબંધ જોડવાની, તેની સાથે વાર્તાલાપ કરવાની, સ્વયંનું સશક્તિકરણ તેમજ સંપન્નીકરણ કરવાની વિધિ છે. વ્યક્તિના સંસ્કાર પરિવર્તન તેમજ ચરિત્ર નિર્માણનો સચોટ ઉપાય આ યોગ વિદ્યામાં સમાયેલો છે.

વાસ્તવમાં આ અતિ પ્રાચીન યોગ સ્વયં યોગેશ્વર પરમાત્માએ શીખવેલો છે. જેનો ઉલ્લેખ રાજયોગ તરીકે કરવામાં આવ્યો છે. જ્ઞાન પર આધારિત આ રાજયોગ એક સંપૂર્ણ તેમજ સર્વાંગી યોગ છે જેના મુખ્ય ચાર લક્ષ છે.

(૧) આત્મચિંતન, આત્મદર્શન દ્વારા આત્માનુભૂતિ કરવી.

(૨) પરમાત્મા સાથે અનુસંધાન પ્રસ્થાપિત કરી પરમાત્માનુભૂતિ કરવી.

(૩) પુરુષ, પ્રકૃતિ તેમજ પરમાત્મા દ્વારા ખેલાઈ રહેલા આ વિશ્વનાટકની સંપૂર્ણ સમજ કેળવી, વિશ્વદર્શન દ્વારા વિશ્વાનુભૂતિ કરવી.

(૪) કાલચક્ર રૂપી આ વિશ્વનાટકના વર્તમાન સમયના મહત્વને સમજી, સમયાનુભૂતિ કરવી.

આજે વિશ્વમાં ખૂબ જ ઓછી સંસ્થાઓ છે કે જે આ પ્રકારના સંપૂર્ણ, સર્વાંગી તેમજ સહજ રાજયોગનું પ્રશિક્ષણ કરતી હોય. આ સંસ્થાઓ પૈકી પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલયનો આ પ્રકારના યોગ પ્રશિક્ષણમાં ઉલ્લેખનીય જ્ઞાનો છે. જો તમારે જીવનમાં સાચું સુખ અને શાંતિ જોતા હોય; જીવનને આનંદિત તેમજ સુગંધિત બનાવવું હોય; જીવનની સાચી દિશાને પામવી હોય; તમારા સંબંધોની ખુશ્બુ માણવી હોય; તમારા તન અને મનને સ્વસ્થ રાખવું હોય; તમારે આત્માનુભૂતિ તેમજ પરમાત્માનુભૂતિ કરવી હોય તો આ વિશ્વ વિદ્યાલયની મુલાકાત લેવા જેવી ખરી.

(પેજ ૨૭ નું અનુસંધાન)

છે. ઈશ્વરનો ભંડાર પણ આપણને મળી રહે, એટલું જ નહીં, પરમાત્માના ઐશ્વર્ય અને સામર્થ્યને વહેવડાવનારી શાખા આપણે બની શકીએ, જેનો લાભ બીજા મનુષ્યોને પણ મળી શકે.

સમૃદ્ધિ એ વિશ્વનો કાનૂન છે, જો આડે અંતરાયો ઊભા ન કરાય તો કુદરત પાસેથી જરૂરિયાતો પૂરી પાડવા સતત પુરવઠો મળતો જ રહે તેમ છે. મનુષ્ય માટે આ જ સ્વાભાવિક અને સહજ જીવન છે કે અનંત ચૈતન્ય સાથે પોતાનું અનુસંધાન જાળવી રાખે અને જરૂરિયાતોનો પુરવઠો મેળવતો રહે.

પછી કશું સંઘરી રાખીને નહીં, પણ જરૂર મુજબ વાપરીને બાકીનું બીજાને આપી દેવાથી, આપણી પાસે સતત નવો પ્રવાહ આવતો રહે છે અને શક્ય છે કે પુરાણા પુરવઠા કરતાં આ નવો પુરવઠો વધારે કામનો હોય. આ રીતે આપણે અપાર ઐશ્વર્યનો ભોગવટો કરી શકીએ છીએ એટલું જ નહીં, આપણે એ ઐશ્વર્યને વહેવડાવનારા વહેણા પણ બની શકીએ છીએ.

॥ ઓમ શાંતિ ॥

રિદ્ધિ-સિદ્ધિ - સમૃદ્ધિનું શાસ્ત્ર

રાલ્ફ વાલ્ડો દ્રાઈન (અનુ. મીરા ભટ્ટ)

સ્વસ્થ જીવનદ્રષ્ટિ ખીલવવાની જરૂર છે. તમારી પ્રજ્ઞા જાગી જાય, પછી સાચું ઐશ્વર્ય, સાચી પ્રભુતા પ્રગટે જ છે. માણસની પ્રજ્ઞા જાગે અને પોતાને મળેલી આત્મશક્તિનો ઉપયોગ કરે તો આ વિરાટ વિશ્વ એનો ખજાનો ખુલ્લો કરી દેશે. જેવી માંગ, તેવો પુરવઠો. માંગણી સાચી રીતે મુકાવવી જોઈએ, એટલી જ શરત છે. બસ, આટલો નિયમ સમજાઈ જાય અને યોગ્ય આચરણ થાય તો ગરીબાઈકે અછત-અભાવનો પડછાયો સુદધાં તમારી સમક્ષ ફરકી ન શકે.

તમે જ્યારે અનુભવો કે પરિસ્થિતિ તમારા હાથમાંથી છટકી જઈ રહી છે, તે ક્ષણે જો તમે એનો કાબૂ મેળવી ન લો તો પરિસ્થિતિનું વર્ચસ્વ તમારા પર સ્થપાઈ જઈ શકે. પરંતુ ગમે તેવી પરિસ્થિતિ હોય, તમારા ચિત્તમાં આત્મવિશ્વાસ હશે, તમારામાં પડેલી ગર્ભિત શક્તિઓ વિશે તમે જાગૃત હશો તો તાત્કાલિક વિષમતાઓ અને પ્રતિકૂળતાઓને તમે પાર કરી જઈ શકશો. પછી તમારી અંદરની શક્તિઓ કામે લાગશે અને તમે વધારે અનુકૂળ પરિસ્થિતિ સર્જી શકશો. અને એવો સમય પણ લાવી શકશો, જ્યારે તમે અનુભવશો કે જૂના સંજોગોમાંથી બહાર નીકળી અવાયું, એ જ સારું થયું.

શું તમારામાં કે વિશ્વમાં કે સમસ્ત બ્રહ્માંડમાં એ જ અનંત શક્તિ કામ કરી રહી છે. વિચારમાં અપાર શક્તિ છે. બસ, એને વહેતો કરો અને યોગ્ય સમયે, તમારી પાસે યોગ્ય પરિસ્થિતિ અને યોગ્ય તક આવીને ઊભી રહેશે અને પરિણામ જોઈને તમને એની શક્તિનો અંદાજ આવશે. બસ, દ્રઢતાપૂર્વક વિચારને વળગી રહો અને અડગ શ્રદ્ધાપૂર્વક એને વાગોળતા રહો. આ રીતે, પેલા આધ્યાત્મિક સમાચારપત્રમાં તમે તમારી જાહેરાત છપાવતા રહો છો, જે માત્ર આ જગતમાં જ નહીં, સમસ્ત બ્રહ્માંડભરી શક્તિઓ ખેંચી લાવશે. જગતમાં વિજ્ઞાપન

માટે આનાથી મોટું એવું બીજું કોઈ માધ્યમ નથી. તમારી પોતાની આધ્યાત્મિક સજ્જતાના પ્રમાણમાં આ જાહેરાતનો પ્રતિસાદ તમને મળી રહેશે.

છાપાની ‘જોઈએ છે’ વાળી જાહેરાતો જોવી હોય તોપણ, તમારી આંતરિક શક્તિઓને કામે લગાડી દો. હાથમાં છાપું લેતાં પહેલાં, વિચારને વહેતો મૂકી દો અને પછી જાહેરાત જુઓ, તપાસો અને હકારાત્મક પ્રતિસાદ જ મળશે, તેવી આશા સેવો. તમને અંદરથી તરત જ પ્રેરણા જાગશે. આ જ છે તમારા અંતરાત્માનો અવાજ. એ સંભળાય કે તરત એને અનુસરો.

તમને નવી પરિસ્થિતિ અનુકૂળ ન લાગે, તો તરત જ એ પરિસ્થિતિને ચડવાનું પગથિયું બનાવી, બીજી ઈચ્છનીય પરિસ્થિતિ માટે વિચારને વહેતો કરો. આવી ભાવના સેવો ત્યારે પણ તમારી ચાલુ પરિસ્થિતિને પૂરો ન્યાય આપો, પૂરી પ્રામાણિકતાપૂર્વક તેને વળગી રહો, જેથી તમને વધારે અનુકૂળ પરિસ્થિતિ તમે પામી શકો. જો આ પ્રામાણિકતા ન રહે, તો સંભવ છે કે તમે વધારે પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિમાં મુકાઈ જઈ શકો.

સમૃદ્ધિ મેળવવાનો પણ આ જ મુખ્ય નિયમ છે કે તમારા પર દેખીતી કોઈ આફત આવી ચડે, તો તેનો અફસોસ ન કરતાં, એ સ્થિતિનો શક્ય તેટલો સદુપયોગ કરવો અને એવી ભાવના સેવવી કે આ દિવસો પણ જલદી પૂરા થશે અને સારા દિવસો આવશે. આવી સન્દ્ધાવના સેવવાથી આપણે સૂક્ષ્મ શક્તિઓને ગતિમાં મૂકી દઈએ છીએ, જે સન્દ્ધાવનાને સાકાર કરી શકે છે. એટલે ‘મારું તો નસીબ જ ફૂટેલું છે’ કે ‘હું લાચાર, હું શું કરી શકું?’ - આવા નકારાત્મક વિચારો સેવવાને બદલે, તમારી પરિસ્થિતિમાંથી બહાર આવવા મથો. તમારી ભાવનાને દ્રઢતા અને શ્રદ્ધાપૂર્વક જાગૃત રાખી એના પર આશા અપેક્ષાનાં નીર સીંચ્યાં કરો.

મનમાં કદીય ફરિયાદને ઊઠવા ન દો, એના સ્થાને ઇચ્છનીય પરિસ્થિતિ લાવવામાં સમય-શક્તિ ખર્ચો. તમે યથાશીઘ સારા દિવસો જોશો તેવું વિચારો. શાંતિ અને સ્વસ્થતાપૂર્વક પણ મક્કમતા અને આત્મવિશ્વાસપૂર્વક આ વાતને મનોમન વાગોળ્યા કરો. આ રીતે તમે વાંછનીય પરિસ્થિતિને ખેંચી શકશો. આ રીતે સંકેત કરવામાં કે મનોમન મનોરથો ઘડવામાં સંકોચ ન કરો. તમારા આવા માનસિક સંકેતો જ નવા સંજોગોને ઘડશે, એને સાકારશે. આ રીતે વિશ્વના આવા વહેણને તમે તમારા તરફ વહેતું કરવામાં પ્રેરકરૂપ બનો છો. તમારા માટે અને દુનિયા માટે હિતકારક હોય એવું કાંઈ તમે ઇચ્છતા હો અને એ ઇચ્છાને સાકાર કરવા તમે મનોમન, તમારી ચૈતસિક શક્તિઓને કામે લગાડી કુદરતની શક્તિઓને અનુકૂળ કરતા રહેશો તો તમારી મનોવાંછિત પરિસ્થિતિ અચૂક સાકાર થશે.

એક બહેનને હું જાણું છું, જેમને પૈસાની ખૂબ જરૂર હતી. સારા કાર્ય માટે એમને પૈસા જોઈતા હતા અને એ ન મળે તેવું કોઈ કારણ એ જોતાં નહોતાં. એમને આ આંતરિક શક્તિઓમાં પૂરો વિશ્વાસ અને શ્રદ્ધા હતાં. એમણે તો આ જ માર્ગ અપનાવ્યો. સવારના પહોરમાં મૌનધ્યાન કર્યું. આ રીતે, વિશ્વની મહાન શક્તિઓ સાથે તદ્દ્રૂપતા કેળવી, પરિણામે સાંજ નમે તે પહેલાં એક સજજને એના કુટુંબીજનને કહેણ મોકલાવ્યું કે આ બહેન અમુક કામ કરી આપશે? મનોમન નવાઈ તો લાગી, પણ એણે તરત પોતાની જાતને કહ્યું ‘જો આ જ છે પ્રતિસાદ!’ - એણે તરત જ એ કામ સ્વીકારી લીધું અને પેલા ભાઈને સંતોષ થાય એ રીતે કામ પાર પાડ્યું, અને પોતે ધાર્યું હતું તેના કરતાં વધારે વળતર આપવાની વાત આવી. તેણે તે લેવા ના પાડી, પરંતુ પેલા સજજને આગ્રહ રાખ્યો કે - અમારા બાળકની તમે જે રીતે ઉત્તમ સેવા કરી છે, તેના પ્રમાણમાં આ રકમ કાંઈ નથી. આ રીતે, એ બહેનને પરમાર્થી કામ માટે જેટલી રકમની જરૂર હતી, તેના કરતાં વધુ રકમ મળી ગઈ અને તરત જ તેણે ધારેલું કામ આદરી દીધું.

ઉચ્ચ શક્તિઓ કેવી રીતે કામ કરે છે, તેના અનેક દાખલાઓ આપી શકાય તેમ છે. તેમાંનો આ એક દાખલો આપણને ઉપયોગી બોધપાઠ આપે છે. તમારા ખોળામાં સામેથી વસ્તુઓ આવી પડશે, એમ ધારી લઈ માત્ર હાથ જોડીને બેસી ન રહેશો. તમારી શક્તિઓને વહેતી કરો અને પછી જે કાંઈ કામ કરવાનું હાથ આવે, તે કરવા માંડો અને એને સારી રીતે પાર પાડો. એનાથી પણ ઉત્તમ આકાંક્ષા રહેતી હોય તો એવી ભાવના જાગૃત કરો, જેથી તમારું વર્તમાન કામ તમને વધારે ઊંચું કામ મેળવી આપવામાં સાધનરૂપ થઈ શકે. તમે જેવું ઇચ્છો છો તેવું ધારી લો. જેને આપણે કલ્પનાઓ કહીએ છીએ, તે અદ્વિત્ય જગતની વાસ્તવિકતાઓ અને શક્તિઓ જ છે. મનથી તમે હવેલીમાં રહેવાનું શરૂ કરો અને થોડા જ વખતમાં તમારી આસપાસ હવેલીનું વાતાવરણ ખડું થઈ જશે. પરંતુ આનો અર્થ એ નથી કે વર્તમાન પરિસ્થિતિ માટે તમારે પસ્તાતાં રહેવું કે મનોમન ઓશિયાળા થઈ જવું અને મનમાં સતત ફરિયાદની વૃત્તિ રહેવા દેવી. જગતની દ્રષ્ટિએ સાવ નિમ્ન હાલતમાં હો, ત્યારે પણ તમે અતિઉચ્ચ હાલતમાં છો, એવી માનસિકતા કેળવવી પડે. તમારે પતરાની થાળીમાં જમવું પડતું હોય ત્યારે તમારે એ પતરાની થાળીને ચાંદીની થાળી તરફનું એક પગલું ગાણું પડશે. જે લોકો ચાંદીની થાળીમાં જમી રહ્યા છે તેમના માટે અદેખાઈ કે દ્વેષની કોઈ ભાવના જાગવી ન જોઈએ, નહીંતર તમારું મનોબળ એટલું ઓછું થશે.

આ અંગે એક અનુભવી મિત્ર આ રીતે સલાહ આપે છે ‘તમે જો કોઈ રીંછના હાથમાં આવી પડ્યા હો ત્યારે તમને એ સૂંઘે ત્યારે એની સામે હસતાં હસતાં જોઈ સામે ઊભેલા આખલા તરફ નજર રાખો.’ એનો અર્થ આ જ કે જ્યારે આફતમાં સપડાઓ ત્યારે આફતનું જ ધ્યાન ધરશો તો એ તમને ઘેરી વળશે, એના બદલે બીજી ઇચ્છનીય પરિસ્થિતિમાં મન લગાડશો તો એ સાકાર પણ કરી શકાશે. ટૂંકમાં, પરિસ્થિતિના ગુલામ ન બનો, નવી પરિસ્થિતિને નિર્માણ કરતાં શીખો. દુઃખ આવે ત્યારે

ધીરજ ખૂટી જાય તો તે આફતનું દુઃખ વધી પડે છે, એના બદલે એની સામે અણનમ ઊભા રહીએ તો આપત્તિ આપોઆપ દૂર થઈ જશે.

અંતરાત્મા પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ હોવો એ જ ઉચ્ચગણ વિજયનો રામબાણ ઈલાજ છે. દરેક માણસની સફળતા-નિષ્ફળતાનો આધાર બાહ્ય સંજોગો પર નહીં, પરંતુ તેના પોતાના પર નિર્ભર છે. આ અંગે વિશ્વાસ બેસી જાય તો બહારની કોઈ પણ પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિને આપણે અનુકૂળ બનાવી શકીશું. પછી સદાય આમતેમ ફાંફાં મારવાને બદલે, આપણા પોતાના કેન્દ્રમાં રહીને ધારીએ તેવા સંજોગો નિર્માણ કરી શકીશું.

આધુનિક જગતના ઘણા ખરા લોકો વહેવારુ બનીને રોજિંદા જીવનની ઘટમાળમાં વ્યસ્ત રહે છે. આપણે જે ઉચ્ચ નિયમોની વાત કરી રહ્યા છીએ તેને વધારે તપાસીશું તો સમજાશે કે તેઓ યથાર્થમાં વ્યવહારોમાં જ અટવાયેલા રહે છે અને યથાર્થમાં જે વાસ્તવિકતા છે, તેનાથી ઘણા બધા છેટાં હોય છે.

જે લોકો વહેવારુ જગતમાં વ્યસ્ત હોવા વિષે અભિમાન ધરાવતા હોય છે, તેમના કરતાં સ્થૂળ જગત વિશે ઓછું વિચારનારા લોકો વધારે વહેવારુ અને વાસ્તવિક છે, અને કહેવાતા વહેવારિયા ઓછા વ્યવહારુ અને વાસ્તવિક હોય છે. જીવનની સમગ્રતા જોતાં આ લોકોની વ્યવહારદક્ષતા અને વાસ્તવિકતા ઓછી પડતી જણાય છે, કારણ કે જીવનની સમગ્રતા એ વાસ્તવ છે - વસ્તુસ્થિતિ છે.

માણસે આખું જગત મેળવી લીધું હોય, પણ હજુ પોતાની જાતનો જ પરિચય મેળવ્યો ન હોય, તેવા માણસને આપણે શું કહીશું? આપણી આસપાસ એવા અસંખ્ય લોકો છે, જેમને હજી જીવન નામની ચીજનો કક્કો-બારાખડી પણ આવડ્યો નથી હતો. ક્ષણભંગુર ભૌતિક ચીજોના તેઓ નર્ચા ગુલામ હોય છે. જે લોકો એમ માને છે કે અમે તો અખૂટ ધનના માલિક છીએ, વાસ્તવમાં તેઓ પોતે જ એ ધનવૈભવના ગુલામ હોય છે. તેઓ પોતાનું કે જગતનું કશું ભણું ન કરતાં, નર્ચુ વેરાન

જીવન જીવતા હોય છે. આવા લોકો જ્યારે શરીર તજે છે ત્યારે તો તેમની અજ્ઞાની સ્થિતિ અત્યંત દયાજનક બની જાય છે, કારણ કે એકઠા કરેલા ખજાનામાંથી ફૂટી કોડી પણ સાથે લઈ જઈ શકાતી નથી અને આંતરિક સંપત્તિના નામે તો મીંડુ જ હોય છે, એટલે સાવ ખાલી હાથે દુનિયા છોડવી પડે છે. દયા-કરુણા, ઊંચા સદ્ગુણો, આત્માની ખીલેલી શક્તિઓ જેવા આત્માના વૈભવ સામું તો તેમણે કદીય જોયું જ નથી, ઊલટું કેટલીક નુકસાન કરે તેવી બાબતો ગાંઠે બાંધી હોય છે, જેમનો શરીર સાથે નાશ થઈ શકતો નથી, દુર્વાસનાઓ બીજા લોકમાં પણ જીવાત્મા સાથે જઈ એને સતત પીડતી રહે છે, દરેક કર્મોનાં ફળ તો ભોગવવાં જ પડે છે. આ તો કર્મનો સિદ્ધાંત છે કે વાવો તેવું લણો અને કરો તેવું પામો.

જેમને ભૌતિક ચીજવસ્તુઓની જ આસક્તિ હોય તે તો શરીર નાશ પામ્યા પછી પણ રહેવાની જ છે. પરંતુ આસક્તિ હશે, એને સંતોષવાની શક્યતા નહીં રહે, એટલે એને બમણી પીડા ભોગવવી પડશે. તેમાંય જો એણે આ સંસારમાં ભેગી કરેલી ભિલકત આમતેમ વેડફાઈ જતી એ જુએ તો તો એની પીડાનો કોઈ પાર જ નહીં રહે. પોતાની ઈચ્છા મુજબનું વસિયતનામું એણે કર્યું હશે તોપણ તેની ઈચ્છા હવે કોઈ કામની નહીં રહે.

આ રીતે, કોઈ પણ ભૌતિક વૈભવ કે સંપત્તિને ‘આપણી’ માનવી એ કેટલી મોટી મૂર્ખામી છે? દાખલા તરીકે ભૂમિ તો ભગવાનની છે અને આપણે કહીએ છીએ કે મારી આટલાં વીઘાં જમીન છે. જે ચીજને સદૈવ માટે આપણી પાસે રાખી ન શકીએ, તે ચીજ કદીય આપણી હોતી જ નથી. આપણી પાસે જે કોઈ ચીજવસ્તુ આવે તે વાપરવા માટે આવે છે, એનું માલિકીપણું ભોગવવા માટે નથી આવતી. એનો સદુપયોગ જ થવો જોઈએ. આપણે તો એના રખેવાળ કે વાલી માત્ર છીએ, એના ઉપયોગ વિશે આપણી પાસેથી કેફિયત માંગવામાં આવશે. કર્મનો બદલો મળી રહે છે, આ સિદ્ધાંત જીવનમાં સતત કામ કરતો જ રહે છે, છતાંય આપણી પોતાની વાત આવે છે

ત્યારે આપણે તેને ઉચિત રીતે સમજી શકતા નથી.

જે માણસને ઉચ્ચ જીવનનો છંદ લાગે છે, તે તો કદીય ધનસંપત્તિ એકઠી કરવા ઇચ્છતો જ નથી. એક પાઈ પણ વધારે એ ઇચ્છતો નથી. જેમ જેમ એની આંતરિક સમૃદ્ધિ વધતી જાય છે, તેમ તેમ સ્થૂળ સંપત્તિનું મૂલ્ય એની નજરમાં ઘટતું જાય છે. એક વાર એને આ તથ્યનું ભાન થઈ જાય છે કે એની ભીતર જ એવો સ્રોત પડ્યો છે, જ્યાંથી એની સઘળી જરૂરિયાતો પૂરી પડી શકે તેમ છે, ત્યાર પછી એને ચીજવસ્તુ કે ધનવૈભવના સંઘરાનું લગીરે ખેંચાણ રહેતું નથી, જે ધનવૈભવ પાછળ સતત દેખરેખ-કાળજી રાખવી પડે અને જીવનની સાચી પ્રાપ્તિને બદલે આ વ્યર્થ બાબતમાં જ સમય-શક્તિ ખર્ચવા પડે. બીજા શબ્દોમાં કહેવું હોય તો, પહેલાં એ પ્રભુનું સામ્રાજ્ય શોધે છે અને પછી એ અનુભવે છે કે આ મળી ગયા પછી બાકીનું તમામ એને અનુસરતું આવી જ મળે છે.

આંતરિક જગતનો ખેવૈયો દુનિયાના અનેક સાધારણ લોકો જેવો ધન-કીર્તિનો ગુલામ નથી હોતો. જે રીતે શરીરમાં કોઈ રોગ ન થાય તેની એ કાળજી રાખે છે, એ રીતે આ ધન-કીર્તિનું દૂષણ એનામાં પેસી ન જાય એનું એ ધ્યાન રાખે છે. આંતરજગતનું ભાન થયા પછી અંતરાચરૂપ બનતી વસ્તુઓ તરફ ધ્યાન અપાય છે. જે ધનવૈભવનો વધુ પડતો સંઘરો આપણા માટે માથાનો દુખાવો થઈ પડે, તેની પાછળની આંધળી દોટ શા માટે?

અમુક મર્યાદા પછી ધનનો તમે શો ઉપયોગ કરવાના? વધુ પડતું ધન આશીર્વાદ બનવાને બદલે અભિશાપ બની બેસે છે. આપણી આસપાસના અનેક લોકોનાં જીવન સ્વાર્થી અને સંકુચિત થઈ ગયાં છે, તેમણે પોતાનો સમય વધુ પડતી સંપત્તિ એકઠી કરવામાં ગાળવાને બદલે સાચું ધન શોધવામાં ગાળ્યો હોત તો તેમનાં જીવન સુંદર, સુખી અને પ્રસન્ન બન્યાં હોત!

કોઈ માણસ આખી જિંદગી ધન એકઠું કર્યા કરે અને પછી દયા-દાન કરવા નીકળે તો તેની જિંદગી પણ સાર્થક નથી થતી. આ તો નકરું બહાનું છે. મારા ફાટી ગયેલા

નકામા જોડા જે હું કદીય વાપરવાનો ન હોઉં, તે હું કોઈને આપી દઉં તો તેમાં શું ઘાડ મારી? જો હું નવા જોડા કોઈ ઉઘાડપગાને આપું તો તેમાં પરોપકાર છે. વળી, એ જૂતાંની સાથે પ્રેમ આપું તો બેવડી બક્ષિસ અપાય છે અને બદલામાં મને પણ બેવડા ધન્યવાદ મળે છે.

માણસે ભેગા કરેલા ધનનો સારામાં સારો સદુપયોગ આ જ છે કે રોજે રોજ પરોપકાર પાછળ ધન ખર્ચવું. આ રીતે તેમના આંતરિક જીવનમાં રોજ સંતોષ અને સમૃદ્ધિ વધશે. પછી તો એક સમય એવો પણ આવશે, જ્યારે પોતાની પાછળ લખલૂટ ધન મૂકી જવું તે અપકીર્તિનો વિષય ગણાશે. તાત્પર્ય આ જ કે, સમજી માણસે પરોપકારનાં કામ સંતાનો કે ટ્રસ્ટીઓને આપી જવા કરતાં, પોતે જ એનો સદુપયોગ કરી લેવો.

કોઈ માણસ ભલે મહેલમાં રહેતો હોય, પરંતુ એનું જીવન તો ઘરવિહોણા માણસ કરતાંય નબળું હોય તો એ માણસ ગરીબ જ છે. રહેવા માટે ભલે એની પાસે હવેલી હોય, પણ હકીકતમાં એ ઝૂંપડીથીય બદતર છે.

જે વસ્તુઓનો નકામો સંઘરો થયો હોય અને કોઈનાય ઉપયોગમાં એ ચીજો આવતી ન હોય તો, તેનો નાશ કરવા માટે જ કુદરતે ઊઘઈ-કાટ જેવી ચીજો નિર્માણ કરી છે. સ્થૂળ ચીજોની ત્રણ જ ગતિ હોય છે - દાન, ભોગ કે નાશ.

ઘણા માણસો નજીવી ચીજો મેળવવાને લોભે ઉમદા ચીજો ગુમાવે છે. જો નજીવી ચીજોનો સદુપયોગ થાય તો જ ઉમદા ચીજો તેમની પાસે આવી શકે. માત્ર સંગ્રહ કરવાથી તો હાનિ જ થાય છે, જ્યારે સદુપયોગ કરવાથી નવું જ્ઞાન અને નવું જીવન મળ્યાં કરે છે.

જો વૃક્ષ લોભી બનીને પોતાનાં પાકટ પાંદડાં સંઘરી રાખે તો વસંત ઋતુનું સુંદર પત્રપુષ્પવાળું નવજીવન એને ક્યાંથી મળે? આવું વૃક્ષ ધીમે ધીમે જીર્ણ થઈ સુકાઈ જશે. આ જ રીતે માણસે પણ વસ્તુઓનો સદુપયોગ કરી ધનને વહેતું રાખવું જોઈએ. હકીકતમાં તો જે દ્રવ્ય વહેતું રહે છે એ જ સાચું દ્રવ્ય છે. અપાય છે, તો બદલો મળી જ રહે

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૩ પર)

સુવિચાર

ડૉ. ચીનુભાઈ નાયક, અમદાવાદ

આંખમાં અમી તો દુનિયા ગમી

આજના આપણા જીવનમાં આર્થિક, સામાજિક અને માનસિક સમસ્યાઓનો વધારો થયો હોવાથી આપણી આંખમાં અમી રહી નથી. આપણા મનમાં રહેલા સ્વાર્થ અને રાગદ્વેષને કારણે બીજાઓને આપણે શંકા અને વહેમની નજરે જોઈએ છીએ. આપણાં સ્નેહીઓ અને સગાવહાલાંને સાચો નિર્વ્યાજ પ્રેમ આપી શકતા નથી. તેમજ સાચો પ્રેમ જીરવી શકતા નથી. પ્રેમના નામે આપણે દંભનું પ્રદર્શન કરીએ છીએ. આપણા આજના જીવનની આ મોટી વિટંબણા છે. વહેમ અને વેરની વચ્ચે આપણું જીવન ઝોલાં ખાય છે. જેના કારણે આપણી આંખમાં અમી ઓછી થતી જાય છે. પંચાસ રત્નસુંદરવિજયજી કહે છે : “વેરને ઘટાડવાનું અને મટાડવાનું કામ પ્રેમ કરે છે, તો ક્રોધને ઘટાડવાનું અને ખતમ કરવાનું કામ કરુણા કરે છે. કરુણા આત્મસાત કરો, ક્રોધ જ પેદા નહીં થાય, પ્રેમસભર દિલ બનાવો, વેર પેદા જ નહીં થાય.” તેમણે સૂત્ર આપ્યું છે કે આંખમાં અમી તો દુનિયા ગમી. આંખે ગોગલ્સ ચડાવ્યા પછી સૂકું ઘાસ લીલું લાગવા માંડે છે એ વાત સાચી, પરંતુ આંખમાં અમી પ્રવેશ્યા પછી તો દુશ્મન ગણાતી વ્યક્તિ પણ મિત્ર લાગવા માંડે છે. આપણી આંખમાં અમી, પ્રેમ, વાત્સલ્ય પેદા થાય તો સંસારનો એકેએક જીવ આપણને વહાલો લાગે, બધા જીવો પ્રત્યે આપણો વ્યવહાર કોમળ અને પ્રેમાળ બને.

ગુજરાતી ભાષામાં કહેવત છે : જેવી દ્રષ્ટિ એવી સૃષ્ટિ. આંખ સાફ અને પવિત્ર હશે તો દુનિયા પણ સાફ અને પવિત્ર લાગશે. પરંતુ નજર મિથ્યા અને ઝેંઠી હશે તો દુનિયા મિથ્યા અને ઝેંઠી લાગશે. આજની આપણી સમસ્યાઓના સમાધાન માટે દ્રષ્ટિ બદલવી પડશે. દ્રષ્ટિ વિના બદલ્યા વિના સૃષ્ટિ બદલી શકાશે નહીં. સમસ્યાઓનું સમાધાન થઈ શકવાનું નથી.

મારા એક અધ્યાપક મિત્રના જીવનમાં વહેમી અને

વેરી દ્રષ્ટિને કારણે તેમના અંગત વ્યવહારમાં અનેક તિરાડ પડી. પત્ની સગાંવહાલાં અને મિત્રો સાથેના વ્યવહારમાં તેઓને વહેમની જ ગંધ આવે. પોતાની નજર સાચી એવો હઠાગ્રહ રાખવાથી કોઈની વાત માને નહીં અને સ્વીકારે પણ નહીં! પત્ની વેચાણવેરા ખાતામાં ઇન્સ્પેક્ટર. તેને સાથીઓ અને વેપારીઓ સાથે સંબંધ કેળવવા અને જાળવવા પડે. લગ્ન પછી બે-એક વર્ષ સંબંધ મધુર રહ્યો પણ પછી પતિની શંકાશીલ નજરને કારણે વિખવાદ શરૂ થયા. તેમના જીવનની અશ્રદ્ધા અને વહેમના કારણે કલેશ-ઝઘડા શરૂ થઈ ગયા. અધ્યાપકમિત્ર માનસિક તનાવને કારણે ડાયાબિટિસ અને બ્લડપ્રેશરના દર્દી બન્યા. પત્ની અને મિત્રોએ તેમના શંકાશીલ સ્વભાવનું સમાધાન કરાવવા પ્રયત્નો કર્યા, પણ વ્યર્થ! તેઓ બંને ઉચ્ચ વર્ણના હોવાથી લગ્નવિચ્છેદ સરળ ન હતો. મામલો કોર્ટમાં ગયો. કોર્ટના ઘડકા અને માનસિક તનાવને કારણે પેલા મિત્રનું ડાનું અંગ લકવાગ્રસ્ત થઈ ગયું. હવે તેઓને બીજાનો આધાર લેવો આવશ્યક બની ગયો. બીજી બાજુ પત્નીના સહારા વિના તેઓ જીવી શકે એમ ન હતા. આખરે સમાધાન કરવાની તેમને ફરજ પડી. વાર્યા ન માન્યા તો હાર્યા માન્યા. પોતાની નજર વહેમી હતી એ ભૂલનો ખ્યાલ આવ્યો. કોર્ટમાંથી લગ્નવિચ્છેદની અરજી પાછી ખેંચી લીધી. પેલી પ્રેમાળ અને વફાદાર પત્ની આજે પણ તેમને લકવાગ્રસ્ત અંગની કસરત કરાવવા નિયમિત લઈ જાય છે. તેમણે નવેસરથી વિશ્વાસ અને શ્રદ્ધામય જીવન શરૂ કર્યું છે. અધ્યાપક મિત્રની તબિયતમાં ધાર્યા કરતાં સારો ઘણો સુધારો થયો છે.

આપણને પ્રશ્ન થાય છે કે દ્રષ્ટિ બદલી શકાય ખરી? જીવનમાં પરિવર્તન શક્ય બને ખરું? હા, દ્રષ્ટિ બદલી શકાય, જીવનમાં પણ પરિવર્તન લાવી શકાય. આ માટે ઉપાય સૂચવતાં મહાપ્રજ્ઞ યુવાચાર્ય તેમના હિંદી પુસ્તક ‘સોયા મન જાગ જાયે’માં કહે છે : પહેલાં આપણી દ્રષ્ટિ

બદલવાની વાત કરીએ. સૃષ્ટિ બદલવાની વાત પછી. જો દ્રષ્ટિ બદલાશે તો પ્રયોજન પૂરું થઈ જશે. દ્રષ્ટિ બદલવા માટે પાયાનું સૂત્ર છે પોતાની જાતનું સ્વ નિરીક્ષણ કરવું. સ્વનિરીક્ષણ કરવાનું શરૂ કર્યું ત્યારથી જ દ્રષ્ટિમાં પરિવર્તન આવવા માંડશે. ધ્યાન અને યોગની સાધના કર્યા વિના સ્વનિરીક્ષણ થઈ શકતું નથી. ધ્યાન અને યોગસાધનાથી દ્રષ્ટિમાં પરિવર્તન આવશે અને સમગ્ર ચૈતન્યસૃષ્ટિમાં અમી દેખાવા લાગશે. દ્રષ્ટિમાં પરિવર્તન લાવ્યા વિના સફળતા પ્રાપ્ત થવાની નથી. જીવનમાં સળગતી વહેમ અને ઈર્ષ્યાની આગને પ્રેમ અને શ્રદ્ધાના સિંચનથી જ હરિયાળા બાગમાં ફેરવી શકાય. જીવનમાં હતાશ મનોદશા કેળવવાને બદલે હિંમતપૂર્વક સમસ્યાઓનો સમજપૂર્વક સામનો કરવો જોઈશે. આપણા શાયર શેખાદમ આબુવાલાએ ગાયું છે :

અમને નાખો જિંદગીની આગમાં,
આગને પણ ફેરવીશું બાગમાં
સર કરીશું આખરી સૌ મોરચા,
મોતને પણ આવવા દો લાગમાં.
વૃદ્ધો પ્રત્યેનો આપણો અભિગમ

ઘડપણ અથવા વૃદ્ધાવસ્થા એ મનુષ્યજીવનનો સ્વભાવિક ક્રમ છે. ઘરડા થતા જતા શરીરને યુવાન રાખવા આપણે ઘણી તરકીબો કરતા હોવા છતાં વૃદ્ધાવસ્થાને ઢાંકી શકાતી નથી. સંસારના કોઈપણ માણસને વૃદ્ધ થવું ગમતું નથી. જિંદગીભર ચૌવનને પકડી રાખી શકાતું નથી. વૃદ્ધાવસ્થા એ કુદરતી પ્રક્રિયા છે. માનસિક રીતે કોઈપણ વ્યક્તિ યુવાન રહેવાનો દાવો કરે પણ શરીરમાં થતા કુદરતી ફેરફારોને રોકી શકાતા નથી. શરીર એટલે જ શીર્ષા અને જીર્ણ થનારું છે. તે માથામાં પળિયાં આવે. આંખનું તેજ ઘટી જાય, દાંત પડી જાય, કાને બહેરાશ આવે. સ્મૃતિ ઘટી જાય, શરીરની ચામડી લબડી પડે, ઈત્યાદિ લક્ષણો ઘડપણનાં ગણાવાય છે.

આપણા આદિ કવિ નરસિંહ મહેતાએ એક પદમાં ગાયું છે :

ઘડપણ કોણે મોકલ્યું?

જાણ્યું જોબન રહે સૌ કાળ, ઉંબરા તો ડુંગરા થયા રે,
પાદર થયા પરદેશ: ગોળીએ ગંગા થઈ રે,
અંગે ઉજળા થયા છે કેશ, નહોતું જોતું તે શીદ આવિયું રે?
ઘડપણની અવસ્થાના ભૂંડા હાલનું ચિત્ર નરસિંહ મહેતાએ આ પદમાં આલેખ્યું છે. આપણે પણ પરંપરાથી એવું સ્વીકાર્યું છે કે ચૌવન એટલે વસંત અને ઘડપણ એટલે પાનખર. આપણા એક કવિએ પણ ગાયું :
‘ફાગણના વાયરે આવ્યું જોબનિયું, વૈશાખી વાયરે ઉડી જતું.’

આજના ચંત્રોદ્યોગના અને ઝડપી શહેરીકરણના વાતાવરણમાં ગરીબ અને નીચલા મધ્યમવર્ગના કુટુંબોમાં વૃદ્ધાવસ્થા એ અભિશાપ બની ગયેલ છે. ઘરડા માણસોની સંભાળ અને માવજત એ આજના આપણા સમાજની વિપરીત સમસ્યા છે. પુત્રોમાં માતાપિતા પ્રત્યે આદર ન હોય તો, આર્થિક ભીંસ કૌટુંબિક ઝઘડા, ખાસ કરીને સાસુ-વહુ કે નણંદ-ભાભી વચ્ચેના ઈત્યાદિ કારણોને લઈને પાછલી અવસ્થામાં વૃદ્ધોને ઓશિયાળી અને અપમાનિત જિંદગી જીવવી પડે છે! આવી પરિસ્થિતિ માટે કેવળ પુત્રો જ જવાબદાર હોય છે એમ કહી શકાય નહીં. ક્યારેક વૃદ્ધોનો સ્વભાવ વધારે પરંપરા અને પોતે સ્વીકારેલી રૂઢિઓમાંથી સહેલાઈથી બહાર નીકળી શકતા નથી અને કુટુંબજીવનનાં બદલાતાં મૂલ્યો પ્રત્યે સતત કચવાટ કરતા હોય છે. તેઓ હંમેશાં પોતાના જમાનાનો મહિમા ગાતા હોય છે. અને વર્તમાનને ભાંડતા હોય છે. પોતે સતયુગમાં જીવતા હતા ને હવે હળાહળ કળિયુગ આવ્યો છે, તેવી ભૂમો તેઓ સતત પાડતા રહેતા હોય છે! તેઓ ભૂલી જાય છે કે દરેક ભૂતકાળ એક સમયે તો વર્તમાન હોય જ છે.

આ સમસ્યાઓનો ઉકેલ આપણા હાથમાં છે. યુવાનો અને વૃદ્ધોએ જીવન પ્રત્યેનો અભિગમ બદલવો પડશે. નવો જમાનો કે વર્તમાનને ભાંડવાને બદલે વૃદ્ધોએ પોતાના મન સાથે સમાધાન કરી અનુકૂળ થવું પડશે. કુટુંબના યુવાન સભ્યો પ્રત્યે અશ્રદ્ધા કે વહેમની નજરે

ન જોતાં તે સૌ પ્રત્યે પ્રેમાદર કેળવવો પડશે. કુટુંબના સભ્યોની આર્થિક પરિસ્થિતિ ધ્યાનમાં રાખી પોતાની જરૂરિયાતોમાં વધારો-ઘટાડો કરવો પડશે. સ્વીકારેલા આગ્રહો સાથે બાંધછોડ કરવી પડશે. કુટુંબજીવનમાં બધી બાબતોમાં ડબલ કરવાની ટેવ છોડવી પડશે. અગત્યના પ્રશ્નો હોય તો કુટુંબના સભ્યો સાથે ખુદા મનથી ચર્ચા-વિચારણા કરી પોતાનો મત એ અંગે વ્યક્ત કરવો, પણ ‘હું કહું એમ જ થશે’ એવો હઠાગ્રહ રાખવો નહીં.

યુવાનોએ પણ વૃદ્ધો વડીલો પ્રત્યે નફરતની નજરે ન જોતાં તેમના પ્રત્યે આદરભાવ અને હમદર્દી રાખવાં પડશે. તેમના પોતાના જીવનના બહોળા અનુભવમાંથી જે કંઈ ચોગ્ય લાગે તે ગ્રહણ કરવા તત્પર રહેવું પડશે. ક્યારેક ઘાંટા પાડીને વડીલોનો અવાજ ચૂપ કરી દેવો અને તેમનું અપમાન કરવું ચોગ્ય નથી.

કુટુંબજીવનની મધુરપ માણવી હશે તો નાના-મોટા બધા સભ્યોએ એકબીજાને સમજવાનો અને કરેલી ભૂલો પ્રત્યે ઉદાર વલણ રાખવાનો પ્રયત્ન કરવો પડશે. ત્યાગ કર્યા વિના કે મન સાથે સમાધાન કર્યા વિના કોઈને પણ શાંતિ મળવાની નથી. મનુષ્ય એ સંબંધોની દુનિયામાં જીવનારું પ્રાણી છે. મનુષ્ય માત્રને પછી તે યુવાન હોય કે વૃદ્ધ, પરંતુ જો તેને કુટુંબજનોનાં હૂંફ અને પ્રેમ ન મળે તો તે એકલતાના કિનારે અટવાતો ફરશે અને તેની મુંઝવણો બમણી થઈ જશે. પોતાની મુંઝવણમાંથી જો બહાર નીકળવા માટે કોઈ માર્ગ ન જડે તો તે ક્યારેક આત્મહત્યા પણ કરી બેસશે ?

આપણે આપણા જીવનને સુખી અને સમૃદ્ધ કરવું હશે તો પરસ્પર પ્રેમાદરની ભાવના કેળવ્યા વિના છૂટકો નથી. આ બાબતમાં વેળાસર નહીં જાગીએ તો આપણા કુટુંબની અને મનની તિરાડો વધતી જશે. અને મૂલ્યવાન માનવજીવન બરબાદ થઈ જશે.

વિચાર, વાણી અને વર્તનની નિર્મળતા

સમગ્ર ચૈતન્ય સૃષ્ટિમાં ત્રણેય કાળનો એટલે કે ભૂત, વર્તમાન અને ભવિષ્યનો વિચાર માત્ર મનુષ્ય જ કરી

શકે છે અને તેને કારણે ઇતિહાસનું સર્જન થયા કરે છે. ગઈકાલ કેવી હતી અને આજ કેવી જશે એનો વિચાર મનુષ્ય કરી શકે છે આ અર્થમાં મનુષ્ય પોતે કાળનો ઘડવૈયો છે. આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે આપણો વર્તમાન એ આપણા ભૂતકાળની પેદાશ છે. ઇતિહાસ એ વર્તમાન અને ભૂતકાળને જોડનારો સેતું છે.

માનવ ઇતિહાસ એ કેવળ ભૂતકાળના બનાવોનો સંચય નથી પરંતુ અર્થપૂર્ણ સાતત્યવાળો પ્રવાહ છે. તેનો સંબંધ વર્તમાન સાથે અતૂટપણે જોડાયેલો છે. પ્રો.ઈ.એચ. કારના શબ્દોમાં કહીએ તો ઇતિહાસ એ વર્તમાન અને ભૂતકાળ વચ્ચેનો વણથંભ્યો સંવાદ છે. કોઈપણ મનુષ્ય લાંબો સમય વિસંવાદ સહન કરી શકતો નથી.

આપણા સંતો મહંતો અને વિચારકો ગાઈ-વગાડીને કહે છે કે જો તમારે તમારો વર્તમાન સુધારવો હોય તો ભૂતકાળના બનાવો સતત નજર સમક્ષ રાખજો અને સફળ થયેલા વખત માટે આનંદ માણજો અને નિષ્ફળ નીવડેલા વખત માટે પશ્ચાતાપનાં આંસુ સારજો. ભૂતકાળમાં કરેલી ભૂલોનું પુનરાવર્તન ન થાય એ માટે સતત કાળજી રાખજો. આમ છતાં દુઃખની બાબત એ છે કે આપણે ભૂતકાળમાં કરેલી ભૂલોનું પુનરાવર્તન ન થાય એ માટે સતત કાળજી રાખજો. આમ છતાં દુઃખની બાબત એ છે કે આપણે ભૂતકાળમાં બનેલી ઘટનાઓમાંથી કોઈ બોધપાઠ લેતા નથી. વર્તમાનમાં સતત રહીએ છીએ અને ઈચ્છેલી વસ્તુઓ પ્રાપ્ત ન થતાં ઘોર હતાશામાં જીવન ગુજારીએ છીએ. આપણા રોજીંદા વ્યવહારમાં આપણે એકડો મૂકીને મીંડા ગણવાનું નિષ્ફળ કાર્ય કરીએ છીએ. જ્ઞાન, વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજીમાં છેલ્લા પાંચ દાયકામાં માનવજાતે જે પ્રગતિ કરી છે એનો માનવ ઇતિહાસમાં જોટો જડે તેમ નથી. વિજ્ઞાન અને ચંત્રવિદ્યાને કારણે ભૌતિક સાધન સામગ્રીમાં ઘણો વધારો થયો છે અને મનુષ્યની સુખ-સગવડમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે. આમ છતાં

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૩ પર)

જીવન ચક્ર સુખદ કે દુઃખદ?

બ્ર.કુ. નલિની, ઘાટકોપર, મુંબઈ

સુખ! સુખ કોને નથી જોઈતું? સુખની ખેવના કે ઈચ્છા કોને નથી? સુખી કોને નથી થવું? સુખના શ્વાસ કોણે નથી લેવા? પ્રત્યેક વ્યક્તિ સુખને ઝંખે છે. ચાહે છે, શોધે છે, એને પામવા પ્રયત્નો કરે છે. અહીં તહીં એમ ફાંફાં મારે છે. ઘાંધીયા કરે છે. એને મેળવવા માટે દોડે છે, પડે છે, આથકે છે, ઊભો થાય છે, ફરી પડે છે, ફરી ઊભો થાય છે, ઊઠે છે, ફરી દોડે છે અને આમ કરતાં કરતાં શ્વાસની ગતિ ધીમી પડે છે. રસ્તો કપાઈ જાય છે. મંઝિલ નજીક આવતી જાય છે. જીવન અને મૃત્યુ વચ્ચેનું અંતર ઘટતું જાય છે. અને આખરે એની જાણ બહાર અચાનક એક દિવસ, એક પળે એક એવી ઘડી વિસ્મયકારક આવે છે, કે જે કલ્પનાતીત હોય છે. જીવનનો હિસાબ માંડવાનો સમય તો શું! પણ એક છેલ્લા વિચાર માટેની એક ક્ષણ પણ નથી મળતી અને જો મળે છે તો એ વસ્તુ, વૈભવ કે વ્યક્તિઓ વચ્ચે, કોલાહલ વચ્ચે કાં તો અંદરથી, કાં તો બહારથી એવો ઘેરાયેલો હોય છે કે, એનો અવાજ કોઈ નથી સાંભળી શકતું અરે! પોતે પોતાનો અવાજ નથી સાંભળી શકતો. કાંઈ જ નથી દેખાતું. જો દેખાય છે તો માત્ર કોઈ અઢૂહાસ્ય કરતું દેખાય છે. કોણ છે આ? શા માટે આટલું દુઃખદ! રોમાંચકારી!! ડરામણું, હલાવી નાંખે એવું, થથરાવી નાંખનારું અઢૂહાસ્ય કરે છે? એ એને જોવા માંગે છે, જાણવા માંગે છે? હા! એને બરાબર જોવા ને જાણવા માંગે છે, પણ સમય ક્યાં છે? એતો એને જુએ જુએ, ત્યાં તો એના અઢૂહાસ્યમાં એ પોતાની જાતને, પોતાને, સમાતો-ઓગળતો, મૂંગો-મૂંગો, ખા....મો....શ.... ઘેરા અંધકારના સન્નાટા સાથે શૂન્યાવકાશમાં વિલિન થઈ જાય છે. હા! વિરમી જાય છે, વિરમી જાય છે, અને એ મરી ગયો, ગુજરી ગયો, સ્વર્ગવાસી થઈ ગયો વગેરે વગેરે કહેવાય છે અને એની આ દશા જોઈ અન્ય સંબંધી માનવી દુઃખી દુઃખી થઈ જાય છે.

પણ.... પણ એક ક્ષણ માટે થોભો, વિચારો અને જાત સાથે વાત તો કરો. શું મરનાર વ્યક્તિ, છોડીને ચાલી જનાર વ્યક્તિ, જુદાઈનું દર્દ આપીને વિદાય લેનાર વ્યક્તિ યાદોની અમીટ પણજાર છોડીને આગળ સફર કરનાર વ્યક્તિ! હા! જે આજે-અત્યારે! પણ પહેલાં હતી, હા! હતી, હવે નથી. મારી હતી. હવે મારી નથી. આ, એ વ્યક્તિ જે અહ્લુત, અતૂટ સંબંધ દોરીમાં હંમેશને માટે મને બાંધીને ગઈ તે હવે નથી!!! આ દુનિયામાં વિશાળ જગતમાં આ વિરાટ સૃષ્ટિમાં, આ ભરચક માનવ મહેરામણમાં શું આ પ્રથમ વ્યક્તિ છે જે આવી રીતે ગઈ? શું આ પ્રથમ આવિષ્કાર છે? શું ન સમજાય એવી આ પ્રથમ ઘટના છે? અને એ ઘટના આકસ્મિક પ્રથમ તમારી સાથે જ બની છે? બની છે? નહીં? અરે! આ ઘટના! વિદાય! આ જુદાઈ! આ અકસ્માત, તો વર્ષોથી સદીઓનથી, યુગ-યુગાન્તરથી થતા આવ્યા છે, થતા આવ્યા છે, અને નિર્વિવાદ, નિઃસંશય, બનતા જ રહેશે. આ સનાતન સત્ય, આ હકીકત આપણે સ્વીકારવી જ રહી. ગમે કે ન ગમે, યોગ્ય લાગે કે ના લાગે, ન્યાય હોય કે અન્યાય, સારી કે ખરાબ, જેવી હોય તેવી પણ ઘટના થવાની.... થવાની.... ને થવાની જ બે... અં...ત..., બે જવાબ, લા જવાબ. કોઈ તર્ક નહીં - વિતર્ક નહીં કે કોઈને પ્રશ્ન નહીં, કે કોઈ ઉત્તર માટે મથામણ નહિ, બધું વ્યર્થ જશે. પોતાનું મારું પછાડી લોહી કાઢવા બરાબર માટે...માટે... જ આ રહસ્યમય, જાદુભર્યા, પરિવર્તનશીલ, આશ્ચર્યજનક, ગુહ્ય ને ગોપનીય વિરોધાભાસી ભાવનાઓમાં રમણ કરાવનાર જગતના અનેકાનેક સત્યોને અને હકીકતોને અંતરમનમાં ઉતારી સ્થિતપ્રજ્ઞ થવા માટેની જે પણ યુક્તિ-પ્રયુક્તિઓ જે કોઈ પણ વ્યક્તિ કે વિદ્વાન કે પુસ્તકો દ્વારા જાણવા મળે કે સમજવા મળે તો અંદરને અંદર આપમેળે સમજાય કે અનુભવાય તો એને સમાવવાં જ આનંદને શાણપણ

છે. આ ગુહ્ય ગોપનીય રહસ્યને અંતરના ઊંડાણમાં જઈ, તળિયે જઈ, મરજીવાની જેમ મોતી - અમૂલ્ય એવું કંઈક પ્રકાશિત તત્ત્વ કે જ્ઞાન હાથવગું કરવામાં જ બુદ્ધિમતા છે. માટે આ વાતનું રહસ્ય વારંવાર અંતરમનમાં મમળાવી અથવા વારંવાર વિચારને મનોબળને આત્મબળને સમૃદ્ધિને સમર્થ કરીને સામનો કરી વિજયીને સફળ બનાવવા માટે સ્વયંને તૈયાર કરો. સ્વયંને આશ્વાસન આપો. સ્વયં પ્રતિ સહાનુભૂતિ દાખવો, સ્વને દુઃખમાંથી મુક્ત રહેવાની પ્રાથમિકને પૂર્વતૈયારી સાથે સતર્કતાને સાવધાની કેળવો. હા! એ ખરું છે કે લોહીના સંબંધ કે મિત્રતાના અમૃત કે પછી સંબંધોના પ્રેમના તારોના બંધનોના ખેંચાણોની સ્મૃતિઓ ભૂલાવવી કે, એ વ્યક્તિઓને ભૂલવું કે ભૂલાવવું સહેલું નથી, પણ અશક્ય પણ તો નથી. જનાર સાથે જવાતું નથી! મરનાર સાથે મરાતું નથી!! જુદા થનારને રોકી શકાતું નથી અને વળી અમરત્વનું વરદાન લઈને કોઈ આવ્યું નથી. માટે આ ઘટનાને સમાધાનવૃત્તિથી અપનાવી લેવામાં જ ભલાઈ છે.

પરંતુ માનવીની લાચારી તો જુઓ, આ બધું જાણ્યા ને સમજ્યા છતાંય એ પોતાની નજીકની કે દૂરની વ્યક્તિના મૃત્યુથી દુઃખી થાય છે, બેચેન થાય છે, રડે છે, પીડાય છે, વિચારોમાં એ વીતેલી ખાટી-મીઠી પળોમાં સરકે છે. ફસકાય છે, અને ફરી દર્દ જાગે છે, ઘાવ પર મીઠું ભભરાય છે, બળતામાં ઘી પડે છે અને ફરી એ જ ક્રમ!! રડે છે, પીડાય છે, દર્દ અનુભવે છે ને વીતેલી પળોની યાદોમાં ફસકાઈને લપસી પડે છે. અને એમાંથી બચવા એક નવો માર્ગ શોધી કાઢે છે. હવે જિંદગીના એક નવા માર્ગ પર એ, જે ગયેલી વ્યક્તિની યાદોને મમળાવતો હતો, તેમાંથી એ છૂટવા માંગે છે, એને ભૂલવા માંગે છે. પોતાને એ વ્યક્તિની યાદોથી દૂર લઈ જવા માંગે છે. ફરી એ મેળામાં બધાની વચ્ચે સ્વજનોની વચ્ચે પોતાને સુખી કરવા ભળવાનો પ્રયત્ન કરે છે. એકાંતમાં, એકલતામાં એ વિસ્મૃત થશે, મટશે, એવા ભ્રમમાં એકલો-એકાંત શોધી કોઈ એવી સાધના કે માર્ગ વિષે વિચારે છે કે જે સાધના કે

માર્ગ એને એ વ્યક્તિને વ્યક્તિ સાથે સંકળાયેલી યાદોને પ્રસંગોને ભૂલવામાં એને મદદકર્તા થાય. પરંતુ ત્યાં પણ એ નિષ્ફળ બને છે. પરાજિત થાય છે. કેમ કે એકાંત અને એકલતા એને એવા વમળમાં ખેંચી જાય છે કે જ્યાં તે લઘુતાગ્રંથિમાં ગોળ ગોળ ફરવા માંડે છે અને નિરાશ ને ઉદાસ, મન-બુદ્ધિને હૃદયમાં રચયિતા પરમપિતા પરમાત્માને એની બેહદની વિશાળ રચના આગળ અને એના ક્રમોને કાર્યોને કર્મોની ગહનગતિને એના કુદરતી નિયમોને મર્યાદાઓ આગળ તે પોતાને વામણો, અલ્પ તદ્દન અલ્પને નાનપ, ઘૃણીત, હીન, મજબૂર સ્વની ક્ષુદ્રકતાને લાચારીની અવદશા નિહાળે છે, મહસૂસ કરે છે. દારિદ્ર્ય અનુભવે છે. પાંગળો છું એવું એને લાગે છે અને એ કાંઈ જ કરી નથી શકતો, કાંઈ જ કરી શકવાને શક્તિમાન કે સમર્થ નથી થતો અને ત્યારે એ મૃત્યુને એની નક્કર હકીકતને સનાતન સત્ય ને અંતરના હાર્દથી સાર રૂપે, મર્મ રૂપે સમજે છે. અને ત્યારે એને એ સમજાય છે કે જીવનચક્રમાં બધું જ ભૂલી આગળ વધવું એ જ સાચું કર્મ એ ધર્મ છે. અને મૃત્યુ થકી આત્માનું જીવન સમાપ્ત નથી થતું પરંતુ અવિનાશી અજર, અમર આત્મા કલેવર, વેષ કે વસ્ત્ર બદલી નવું ધારણ કરે છે, નવું પરિધાન કરે છે ફરી બીજા નવા વસ્ત્ર સાથે નવું જીવન જીવવા માટે, અને ત્યારે એને મૃત્યુ એ વરદાન છે, મૃત્યુ એ નવજીવનના ઉદઘડતા દ્વાર સમાન છે, સૂર્યના પ્રથમ કિરણ જેવું સુખદ અને શક્તિ સંચાર કરનારું ચેતનતા અર્પનારું છે એ સમજાય છે. કેટલું વિચિત્ર નહિ!! કે મૃત્યુ?? અને ચેતનતા અર્પનારું??? પણ હા હકીકત છે. કેમ કે પુનર્જન્મ માટેનું દ્વાર નવા ઉત્સાહ અને ઉમંગ સાથે નવા જીવનની ભેટ બને છે. મૃત્યુ અને જીવન જેવી અકળ, અગમ-નિગમની અનેક હકીકતો અસ્તિત્વમાં છે. જે સુખદ છે, સુંદર છે. જેમ કે અગનગોળો સૂર્ય કે જે સમસ્ત વિશ્વને પ્રકાશથી ભરપૂર કરે છે, ગરમી-શક્તિ વગેરે વગેરે ઘણું આપે છે. શીતળતા અર્પતો ચંદ્રમા અને એની શીતળ યાંદની જે ખરેખર માણીને ઘન્ય બની

જવાચ છે. તેવી જ રીતે ટમટમતા પ્રકાશિત આસમાનની શોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરતાં તારાઓ, વિવિધ પ્રકારનાંને આકારનાં અચરજ પમાડતાં પશુઓ, રંગબેરંગી મીઠી સુગંધ વડે મદહોશ કરતાં પુષ્પો, ગગનને આંબવા મથતા ચિત્ર વિચિત્ર પણ સુંદર ઉડતા પક્ષીઓ, ખળ ખળ વહેતા ઠંડાને ગરમ પાણીના ઝરણાંઓ, પ્રથમ કિરણો પ્રભુનો સંદેશ અને સાથે ઉત્સાહ-ઉમંગ ભરતી નવ પ્રભાતો અથવા સવારો અને સુંદર આકર્ષક, સપ્ત રંગો રચતી સાંજો-સંધ્યાઓ, અને થાકેલા, હારેલા નિરાશ-ઉદાસ, સૌ કોઈને પોતાની ગોદમાં થાક ઉતારવા સુવડાવતી, લોરીઓ ગાતી રાત્રિ, દિશાને દશા બદલતાં ગ્રહો અરે! મદમસ્ત ને પાગલ કરી નાંખતા દરિયાના ઉછળતાં યુવાન મોજાંઓ, કુદરતી રસ-સભર, સુંદરતમ આવા કંઈક નૈસર્ગિક સૌંદર્યો, પહાડોની ઊંચાઈઓ, વિવિધ રસવાળાં સ્વાદવાળાં ફળો, શાકભાજીઓ, અનાજો અરે! ફક્ત મૃત્યુ જ નથી વિચારવા માટે.... કેટકેટલી અજાયબીઓ છે. પ્રભુના આ કુદરતના ખજાનામાં!! આ ખજાનાઓ, આ બધી અજાયબીઓ બધા તમને સાદ દઈ રહ્યા છે, બોલાવી રહ્યા છે, આમંત્રી રહ્યા છે, તમારું આહ્વાન કરી રહ્યા છે તમને આલિંગનમાં લેવા માટે, જુઓ! શું કહી રહ્યા છે કાનમાં? ધ્યાનથી સાંભળો, હા! ‘અમે તમારા માટે છીએ, હા! ફક્ત તમારા માટે, માટે તું અમને તારી યાદોમાં, તારા દયમાં, તારામાં, તારા રોમ રોમમાં સમાવી લે અને મન ભરીને માણી લે માણી લે, બધું ભૂલી જા હા! દુઃખ! દર્દ!! બધું ભૂલી મને માણ. હું પ્રભુની પવિત્ર અકળ, અજાયબ, આકર્ષક રચના છું. તું પણ એ પ્રભુની જ રચના છો. માટે પ્રભુમાં ધ્યાન એકાગ્ર કર. પ્રભુના શરણમાં સ્વયંને સમર્પિત કર માટે સત્સંગ કર, પ્રભુની સમીપે જવાનો ચત્ન કર, પ્રભુની યાદમાં, સ્મૃતિમાં, સાધનમાં કે પ્રભુ - ભક્તિમાં લીન થઈ મગન બન. દુઃખ

હર્તા-સુખકર્તા એવા પરમપિતા પરમાત્માની છત્રછાયામાં દુઃખને ભૂલવાનો ને એ ભૂલવાના સુખરૂપી વિસામાને પ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયત્ન કર. એવું વાંચન કર કે જે તારી આ દુઃખદ, દર્દયુક્ત ઘટનાથી બિલકુલ વિપરીત હોય. જે તારા મનને અને બુદ્ધિને વ્યસ્તતાની એ ઊંચાઈએ લઈ જાય તને એ વ્યક્તિ યાદ જ ન આવે. અથવા તો તું કોઈ એવું કાર્ય શોધી કાઢ કે જેમાં તું ગળાડૂબ વ્યસ્ત થઈ જાય, કે તન, મન, હૃદયને બુદ્ધિ કોઈને પણ કુરસદ ન મળે અને જ્યારે કુરસદ મળે ને વિશ્રામ કરવા જેવો લાંબો પડે તો તન-શરીર-કાયા એટલી થાકેલી હોય, થાકગ્રસ્ત હોય કે તું ક્યારે ઊંઘી ગયો ને ક્યારે સવાર પડી એની તને ખબર પણ ન પડે. તારી રુચિ પ્રમાણેનું વાંચન, લેખન કે શ્રાવ્ય કે દ્રશ્યો કે કાર્યો કરવામાં બસ લાગી જા. કોઈ ધ્યેય-લક્ષ નક્કી કરી એની પાછળ આંધળી દોટ મૂક (પણ હા! જો તબિયત ને સાચવજે હં...અ...) કોઈ પરજનની પીડાને દૂર કરવાની સેવા અથવા કોઈ પણ સમાજ પ્રત્યેની સેવા અથવા કોઈ પણ સેવાકાર્ય કરવામાં લાગી જા. સેવાથી મળતા સાચા સુખનો ને દુવાનો આનંદ મેળવ. જનાર કે વિદાય લેનાર વ્યક્તિના ગુણો, આદર્શો, શ્રેષ્ઠ કર્મો એને હવે તું તારા જીવનમાં ઉતારી ત્રણ અદા કર. એની મદદ કે એના ઉપકારોનો કે એણે આપેલા સુખોને શિખામણોનો પ્રતિસાદ આપ. જીવન વહી રહ્યું છે. વહ્યે જાય છે. સમય કોઈની પણ વાટ જોયા વગર આગળ વધતો જાય છે. માટે અમૂલ્ય જીવન નષ્ટ ન કર ને સમય નષ્ટ ન કર. જીવનને સમય બંનેની સાથે કદમ મેળવી આગળને આગળ વધે એ શુભભાવનાને શુભકામના.

॥ ઓમ શાંતિ ॥

પાટણના નવનિયુક્ત પી.આઈ. ભગિની નિકીતાબેનને ઈશ્વરીય સૌગાત આપતાં પ્ર.કુ. નીલમબેન.

દીવમાં છાપરડા આશ્રમના બાપુ મુક્તાનંદજીને ઈશ્વરીય સૌગાત આપતાં પ્ર.કુ.ગીતાબેન સાથે પ્રયાગના બાપુ વિવેકાનંદજી, હોટલ રીચીરાજના ઓનર ભ્રાતા પ્રકાશભાઈ.

દાહોદ વસંત મસાલા કંપનીના કર્મચારીઓ તથા વ્યાપારી વર્ગને ઈશ્વરીય સંદેશ આપતા પ્ર.કુ. ગીતાબેન.

જૂનાગઢના સરકારી તબીબો, સુપરવાઈઝર તથા આરોગ્ય કર્મચારીઓને સંદેશ આપતા પ્ર.કુ. ખીનાબેન.

મેંદરડામાં આયોજીત ચૈતન્ય દેવીઓની ઝાંખીમાં અતિથિગણ સાથે પ્ર.કુ. ગીતાબેન.

બગોદરામાં ગ્રામસભામાં ઈશ્વરીય સંદેશ આપતાં પ્ર.કુ. સવિતાબેન સાથે ટાટા મોટર્સ ગ્રામ્યના સેલ્સ મેનેજર ભ્રાતા રવિભાઈ અને ભ્રાતા રાહુલભાઈ ભાગીયા.

અમદાવાદ લોટસહાઉસમાં 'બાળ વ્યક્તિત્વ વિકાસ શિબિર'નું ઉદ્ઘાટન કરતાં આર્મી સ્કુલનાં આચાર્ય ગાયત્રીબેન, લેફ.કર્નલ વિકાસ ચૌહાણ, પ્ર.કુ. શારદાબેન, પ્ર.કુ. હેતલબેન તથા ભાગ લેનાર બાળકો.

સુરત વરાછા ખાતે '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમમાં પ્ર.કુ. પૂર્ણિમાબેન, ઉદ્યોગપતિ ભ્રાતા કીર્તિભાઈ, પ્ર.કુ. રામપ્રકાશભાઈ, પ્ર.કુ.વૃષ્ટિબેન, મણીએક્સપોર્ટના ભ્રાતા મથુરભાઈ તથા અતિથિગણ.

વડોદરા અલકાપુરી દ્વારા '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમનો શુભારંભ કરતાં ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના પ્રમુખ ભ્રાતા નિલેશભાઈ, પ્ર.કુ.ડૉ.નિરંજનાબેન, IOB ના ચીફ મેનેજર ભ્રાતા કેવલભાઈ.

વડોદરા મંગલવાડી દ્વારા '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમની સમજૂતી આપતા પ્ર.કુ. રામપ્રકાશભાઈ, ભ્રાતા ડૉ. ઓ.પી.ગુપ્તા, ડૉ. પી.ટી.શાહ, પ્ર.કુ.રાજબેન તથા બ્રહ્માકુમાર ભાઈ-બહેનો.

વડોદરા વાસણારોડમાં '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમમાં ઈપ પ્રાગટ્ય કરતાં MGVCના Ret. GM ભ્રાતા દિલીપ ગુપ્તા, કોર્પોરેટર ભગિની સુનિતા શુક્લ, સુપ્રિન્ટેન્ડીંગ એન્જનીયર ભ્રાતા પરવેશભાઈ, પ્ર.કુ.ડૉ.નિરંજનાબેન તથા પ્ર.કુ. મીનાબેન.

સુરત માંગરોળમાં '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન કરતાં પ્ર.કુ.વૃષ્ટિબેન, પ્ર.કુ. શારદાબેન, સ્વામી વિદ્યાનંદ સરસ્વતીજી, ડૉ. આશાબેન, આચાર્ય સંજયભાઈ.

અમદાવાદ નારોલ સેવાકેન્દ્ર દ્વારા વિશ્વ ભારતી સ્કુલમાં '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમની સમજૂતી આપ્યા બાદ આચાર્ય રાજેશભાઈ તથા શિક્ષકો સાથે પ્ર.કુ. સંધ્યાબેન.

કેશોદમાં વાસવાડી પે સેન્ટર સ્કુલમાં '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમમાં સત્કર્મોની વ્યાખ્યા આપતાં પ્ર.કુ. અવ્વાબેન સાથે ભ્રાતા કાનાબારભાઈ.

બ્રહ્માકુમારીઝ ગુજરાત ઝોનના નવનિર્મિત 'સુખશાંતિભવન'નું લોકાર્પણ કરતાં મુખ્ય પ્રશાસિકા રાજયોગિની દાદી જાનકીજી તથા અધિક મુખ્ય પ્રશાસિકા રાજયોગિની દાદી હૃદયમોહિનીજી. બાબાના રુમમાં દીપ પ્રાગટ્ય કરતાં દાદી જાનકીજી, દાદી હૃદયમોહિનીજી તથા અદાણી ફાઉન્ડેશનના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી શ્રીમતી પ્રીતિબેન અદાણી તથા રાજયોગિની સરલાદીદી.

નવનિર્મિત 'સુખશાંતિભવન'ના મંગલ ઉદ્ઘાટન કાર્યક્રમમાં કેક કટીંગ કરતાં રાજયોગિની દાદી જાનકીજી, રાજયોગિની દાદી હૃદયમોહિનીજી, નિરમા ઝુપના ચેરમેન બ્રાતા ડૉ. કરસનભાઈ પટેલ તથા રાજયોગિની સરલાદીદી.

નવનિર્મિત 'સુખશાંતિભવન'ના મંગલ ઉદ્ઘાટન કાર્યક્રમ પ્રસંગે નિરમા ઝુપના ચેરમેન બ્રાતા ડૉ. કરસનભાઈ પટેલ તથા અદાણી ફાઉન્ડેશનના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી શ્રીમતી પ્રીતિબેન અદાણીને ઈશ્વરીય સૌગત આપતાં રાજયોગિની દાદી જાનકીજી તથા રાજયોગિની દાદી હૃદયમોહિનીજી અને સભામાં ઉપસ્થિત વિશિષ્ટ મહાનુભાવો.